

הישיבה השלוש-מאות-וארבעים-ושמונה של הכנסת השתי-עשרה

יום רביעי, י"ג בכסליו התשנ"ב (20 בנובמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

א. הצעות לסדר

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הצעה לסדר לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, השבוע ימלאו שש שנים ליישיבתו בכלא של יונתן פולארד, שנשפט למאסר עולם כתנאי בידוד בלתי-אנושיים בכלא האמריקני. מצבו הגופני והנפשי מתדרדר מיום ליום יותר ויותר.

יונתן פולארד חייב להיות על מצפונה של ממשלת ישראל, והיא מצדה חייבת לפעול אצל שלטונות ארצות-הברית למען שחרורו, בגלוי ובלי שום תנאי מוקדם או תמורה כלשהי: שכן פולארד שילם די והותר בהיותו קורבן לנסיבות כושלות ומכשילות.

אדוני היושב-ראש, הרבה הזדמנויות לשחרורו החמצנו בעבר, היום אסור לנו להחמיץ עוד.

כמי שעומדת, יחד עם חברת הכנסת עדנה סולודר, בראש השדולה ככנסת למען שחרורו של יונתן פולארד, לוכי הכולל את מרבית חברי הכנסת מרוב סיעות הבית, ימין ושמאל – אנחנו מפנות מעל דוכן הכנסת את הקריאה הבאה אל ראש הממשלה יצחק שמיר, העושה בימים אלה בארצות-הברית, לאמור:

בפגישתך מחרתיים עם נשיא ארצות-הברית, ג'ורג' בוש, אנא העלה לפניו את בקשתו המחודשת של הלובי בכנסת ישראל למען שחרורו של יונתן פולארד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הצעה לסדר לחברת הכנסת עדנה סולודר.

ב. שאלות בעל-פה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים עתה לסעיף הבא בסדר-היום. שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 532 בנושא: התאבדות בני נוער בגלל לחץ בלימודים – מאת חבר הכנסת יהודה פרח.

אני רוצה להקדים ולהגיד, שאני מעריך מאוד את בואו של שר החינוך והתרבות. אני יודע שהקשיתי עליו מאוד, אבל נאלצתי לעמוד על הסדרים הטובים של הכנסת. אני מקווה שגם שרים אחרים, אף שיהיה קשה להם מאוד, יבואו בזמן. תודה רבה, בבקשה, חבר הכנסת יהודה פרח.

532. התאבדות בני נוער בגלל לחץ בלימודים

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מכובדי שר החינוך והתרבות, גם אני

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, מחר, 21 בנובמבר 1991, יסיים יונתן פולארד שש שנים לתקופת מאסרו. איננו יכולים לשמוע מכאן את שתיקתו הזועקת מעומק בור כלאו במריון, אך אנחנו חייבים להקשיב לה ולהיות לה לפה עד שתיענה.

יונתן פולארד אינו בקו הבריאות. לאחרונה הוא הביע חרטה על מעשיו, וכל רצונו לשקם את עצמו ולהקים לו בית בישראל. הכנסת פנתה בעבר אל נשיא ארצות-הברית, רוונלד רייגן וג'ורג' בוש בבקשה לקצר את תקופת מאסרו של פולארד מטעמים הומניטריים. עשרות אלפי אזרחי ישראל, ראשי ערים ורשויות, הצטרפו לקריאה זו.

השבוע ייפגש ראש הממשלה יצחק שמיר עם הנשיא ג'ורג' בוש. אני מעלה מהבית הזה, מכנסת ישראל, בשם הלובי של חברי הכנסת, שחברת הכנסת גאולה כהן ואנוכי עומדות בראשו, את תביעתנו מראש ממשלתנו:

אנא, בפגישתך עם נשיא ארצות-הברית העלה בפניו את פנייתנו, ועקתנו, הראויה היום, יותר מבכל עת, להישמע ולהיענות. קצר את תקופת מאסרו של יונתן פולארד. שלח אותו לחופשי אל ארצו, אל ביתו בישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לחברות הכנסת גאולה כהן ועדנה סולודר. אני חושב שאנחנו לא צריכים לקיים פה דיון בנושא. הקריאה שלך, האנושית-מאוד וההומניטרית, נשמעה. אני אעביר את פנייתך לראש הממשלה. אני מבין שאיש לא מתנגד לפנייה הומניטרית כזאת, וכולם מצטרפים. אולי נעביר אותה גם למסדות אחרים. אנחנו נשקול. אני מודה לכן.

מודה לך על שהואלת לבוא להשיב על השאלתא היחידה הזאת שלי.

השאלה שאני שאלתי היא זו: נער בן 15 התאבד לאחרונה בסמיכות זמנים לפגיעת מורחו בו. המקרה פורסם בעיתון "מעריב" מיום 15 בנובמבר 1991.

ברצוני לשאול:

1. האם המקרה ידוע לך?
2. האם בדק משרד החינוך והתרבות אם אומנם סיבות ההתאבדות הן על רקע ביקורתה של המורה?
3. מה בכוונת משרד החינוך והתרבות לעשות כדי למנוע כעתיד התאבדותות כתוצאה מלחצים רגשיים על תלמידים בכלל המערכת?

אדוני השר, בבקשה.

עכשיו, בעקבות השאילתא, העניין ידוע לי. קודם לא יידעתי עליו. אני מודה לך על הפניית תשומת הלב.

בכל מקרה של מוות או של פציעה חמורה הן בין כותלי בית־הספר או באירועים של בית־הספר, כמו טיולים או רחצה בכריכה, אם למקרה יש אפילו לכאורה איזה קשר אל בית־הספר, כמו במקרה הנוכחי, מוקמת ועדת בירור, על־ידי מנכ"ל המשרד במקרה של מוות ועל־ידי מנהל המחוז במקרה של פציעה, ויש לפעולתה נהלים ברורים וקבועים, והיא ממליצה על טיפול בעניין.

גם במקרה הנוכחי תוקם ועדת בירור כזאת — כפי שראית, זה מקרה שאירע לפני ימים מספר בלבד — והיא תבדוק אם יש קשר בין ההתאבדות המצערת והכואבת הזאת לבין הערות של המורה לילד.

אני רוצה לומר, שעל-פי בדיקה ראשונית – אינני רוצה להקדים את המאוחר מפני שהדבר צריך להיבדק על-ידי ועדת ביזור – של השירות הפסיכולוגי של המשרד, שכבר היה במקום וכייר את העניין, לרעתם לא היתה פעילות יוצאת דופן או חריגה ביחסי המורה מול התלמיד. מכל מקום, היות שזה ענייני חמור, כאוב ומצער כל כך, הוא ייבדק בוועדת הכיבוד. ההחלטות שלה הן שקבעו גם לפני את ההספר הזה וגם כללית לגבי יחסים שיש בהם גישה מוריס, מורים לתלמידים.

בסך הכול, אנחנו רוצים שבבית־הספר תהיה אווירה שבה גם כאשר תלמיד איננו מצליח כל כך או איננו נוהג כראוי, הוראים לא יגיעו לכלל מעשים קיצוניים, גם ביחסי מורה־תלמיד וגם בתוצאות.

כפי שאמרתי, במקרה הזה נראה לאלה שבדקו אותו שלא היו יחסים חורגים. היתה שיחה עם ההורים, היתה שיחה עם התלמיד, לא משהו שהיה מעורר חשד שיכול לקרות פה משהו. אבל משהו קרה וצריך לבדוק אם היה קשר בין הדברים.

חבר הכנסת פרח שואל על לקחים עתידיים. לפי הבירור נראה מה צריך לעשות. כללית, צריך שהיו יחסים עדינים וקורקטיים מאוד בתוך בית-הספר. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פרח.

יהודה פרח (הליכוד):
כבוד השר, אני בטוח ומשוכנע שהמשרד יבדוק את סיבות
המקרה הזה, אין לי ספק בכך.

עם זאת, מאחר שהמקרה הזה הוא מקרה טרגי, משפחה נהרסה כתוצאה מכך שילד בן 15 איבד את עצמו לדעת על רקע של הישגים לימודיים, או אינני יודע מה, וזה, ללא ספק, בויקה בין מורה להורים, ומאחר שידוע לי, כאיש חינוך, שיש תופעה שגורמים משתמשים בהורים ולפעמים אפילו מסיחים אותם כנגד בניהם משום שהם חושבים שהם לרבות לא יפתרו את הבעיה ובכך הם גורמים נזק, הייתי מציע לכבוד השר, ואני גם שואל: מרוע, למשל, לא יובא "קייס" כזה לשעות חברה בכנתי'הספר, כדי שיהיה דיון על המקרה? לדאבון הלב, זה גנוש! מצוין לדיון, מצוין מבחינת הניתוח שלו; לדון בו, לשאול שאלה, לשאול את המורים, להביא את הנושא כחומר בפניהם ולברר כיצד היו נוהגים כדי למנוע תופעות כאלה בעתיד. אולי

כמקובל במגור היהודי, ניתנה הנחיה, שלפיה כלפי ערבים אזרחי מדינת ישראל יבוצע העיקול והוצאת מעוקלים כביקור אחד, וזאת בליווי משטרה.

ההנחיה ניתנה בשל החשש כי — אני מצטט — "החייבים יסיתו את בני כפרם כנגד הממסד השנוא".

ברצוני לשאול:

1. האם השר מאשר את הידיעות לעיל?
2. אילו צעדים ננקטו לגבי ההנחיה שנמסרה?
3. האם ננקטו צעדים משמעותיים?
4. כיצד תימנע הישנותן של הנחיות מפלות דומות בעתיד?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:

1 — 4. אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת צבן, ההנחיה שניתנה איננה מקובלת עלינו, ועכשיו אני אמשך ואקרא את הדברים בפירוט.

ההנחיה בנוסח שאינו מקובל עלינו ואינו מבטא את עמדתנו איננה מבחינה בין מגורי אוכלוסייה על-פי השתייכותם הלאומית, יהודי מכאן וערבי מכאן, אלא על-פי הבעייתיות של קיום פעילות הוצאה לפועל, הנוצרת באופיו של מקום מגורי החייב.

כן מדברת ההנחיה בשלוש קטגוריות ולא בשתיים. כאשר ההנחיה מתייחסת אל הקטגוריה של בני המיעוטים, מתאפיינת ההנחיה במגורי החייב בכפרי המיעוטים. קטגוריה שנייה היא מושבים. אני אוסיף: הקטגוריות מבחינות ומסבירות, שגם כמושב, כמו בכפר ערבי, בדרך כלל הרחובות, המספרים על הבתים אינם מסודרים כמו בערים. לכן הצורך להבחין ולפעול שונה בשני המקומות האלה לעומת המקומות האחרים.

נקיטת הלשון "הממסד השנוא" — אומר מי שכתב — לא היתה מכוונת לבטא את יחסם של בני המגור של כפרי המיעוטים אל מוסדות השלטון במדינה, אלא את היחס אל ההוצאה לפועל, שלצערנו, לא רק במגור זה או במגור אחר איננו יחס אוהד.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
איפה הנוסח הזה היה?

שר המשפטים ד' מרידור:

מייד אסביר. אבל אינני חולק על כך, שגם בהקשר המצומצם הזה, זוהי התבטאות שמקומה לא יכירנה בהנחיות הניתנות מטעם הנהלת בתי-המשפט.

ואכן, מייד כאשר הוסבה תשומת לב של ההנהלה לקיומה של הנחיה כזאת, ננקטו מייד צעדים למחיקתה, ואין לי אלא להצטער על שהיתה תקלה כזאת אצלנו, אצל מי שכתב את הדברים בנוסח הארצי — הארצי, אני מדגיש — של ההנחיות. בנוסח הקבוע תהיה לשון בהירה ומפורשת, שתתייחס להתאמת אופי הפעילות לקשיים ולסיכונים הצפויים במקומות אלה ואחרים, בשום אופן לא לפי חתך מפלה, לא על-פי שום שיקול כמו זה שהשואל שאל עלי.

תשומת לבו של המנסח הוסבה לשתיים אלה: ראשית, לחומרה הטמונה בניסוח שהוא בחר בו. שנית, לחובתו

המשפטי קשור, והייתי מבקש מאוד שזה ייעשה כשורה. המקרה כואב כל כך, והוא צריך להיבדק.

אגב, אני רוצה לומר, שבשנה האחרונה בדקנו בוועדות בירור כאלה 14 מקרים של מוות, שניים מהם של התאבדויות. כלומר, יש כל מיני מקרים — טיולים, אירועים בשעות אחר-הצהריים, פעולות חינוך משלים, אירועים שונים. אין ספק שהמספר הזה הוא רציני, ואני יכול לנחש שהוא לא בהכרח גבוה יותר ממספר המקרים שהיו בשנה לפני כן, אינני יודע בדיוק. אנחנו כפירוש צריכים לשים לב לזה, ושוב, תודה על הפניית תשומת הלב.

האם יש מדיניות כוללת לגבי התעמרויות וכדומה? כן, אני חושב שיש לנו כללים חמורים מאוד. יש מדיניות כוללת, שאפילו המורים התלוננו עליה קצת כאשר אמרנו החמרה קשה מאוד בדרכי הענשה וכדומה. צריך להמשיך בעניין הזה.

חבר הכנסת שבח וייס, בהזדמנות זו אני רוצה להודות לך על האינטגרטיבי בעניין ההצבעה.

לחבר הכנסת יאיר צבן, המדיניות הכוללת היא, שבשום אופן אסור למורים להשתמש באופן כוחני או פוגע ביחסיהם מול התלמידים, ויש כללים מדויקים מה אסור להם לעשות ומה הם צריכים לעשות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

שר החינוך והתרבות ד' המר:

עוד משפט לחבר הכנסת יאיר צבן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אודה לשרים אם —

שר החינוך והתרבות ד' המר:

לקצר.

היו"ר ד' שילנסקי:

— יקצור כרישא, שאם לא כן לא ייוותר להם זמן לענות על השאלה האחרונה. בבקשה.

שר החינוך והתרבות ד' המר:

לגבי נושא הסמינרים — קודם כול המורים עצמם, נעזוב את הסמינרים. אנחנו דנים בהנהלת המשרד בהשלכות המצב הכלכלי הקשה שיש היום, בכך שילדים באים לפעמים מדוכאים יותר לבית-הספר, ומתייחסים אליהם ברגישות גדולה מאוד, כמו שצריך במצב של מצוקה כלכלית, אבל כך גם במצב של התעמרויות בבית, ושמים מאוד לב בתחילת הדברים לעניין הזה. בסמינרים לומדים פסיכולוגיה, אבל הם צריכים לראות מעשה ולהיזכר בהלכה. כולם ערוכים לעניין הזה, אבל תמיד צריך לעשות יותר. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר המשפטים ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 529, מאת חבר הכנסת יאיר צבן, בנושא: הנחיות לאנשי ההוצאה לפועל.

529. הנחיות לאנשי ההוצאה לפועל

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, מכתבה שהתפרסמה בתאריך 10 בנובמבר 1991 ב"ידיעות אחרונות" עולה, כי משרד המשפטים פרסם הנחיה מפלה ביחס לחייבים במגור הערבי לעומת היחס לחייבים במגור היהודי. שלא

אדוני השר, אמת, רוח הדברים בתשובתך מקובל. אם הם אומרים "הממסד השנוא", המונח ממסד הוא כאילו כל הממשלה.

אני רוצה לשאול את כבוד השר, היות שהיו מקרים גם בחודשים האחרונים, ושמענו פקיד בכיר מהמשרד שלך שהתבטא, כשנפטר בעל, ב"ב"רוך שפטרנו", ודברים אחרים. האם כבוד השר לא מעביר או לא חושב להעביר הנחיה ברורה כדי שלא יישנו דברים אשר יש בהם פגיעה במיעוט, או משתמעת מהם פגיעה, אפילו לא במתכוון? תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אדוני השר, במדינת ישראל יש 5 מיליון אזרחים, כן ירבו. אין הברל ביניהם ולא יהיה הברל, לא לגבי חוק, לא לגבי תקנה ולא לגבי נהג, שהרי בעתיד רוצים אנו שיהיו עוד רבים מבני המיעוטים אזרחי מדינת ישראל ככל חלקי ארץ־ישראל.

אדוני השר, עם כל הכבוד, יש הנחיות הניתנות למגזרי מיעוטים, שאינן קיימות במגזר היהודי, ואתה צריך לעמוד על כך שלא יהיו כאלה. אם יש מתפרעים, דין מתפרע כמתפרע, ולא בגלל היותו שייך למגזר זה או אחר.

לכן, בכל הנחיה הניתנת עליידי כל גוף שהוא גוף אכיפה במדינת ישראל, צריך להתייחס לכל אזרח בהתאם להתנהגותו ולא בהתאם למוצאו או לגזעו או ללאומיותו או לדתו. האם נכון הדבר? תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, שאלות רבות נשאלו, אבל זמן מוגבל לשתי דקות. בבקשה.

שר המשפטים ד' מרדור:

חבר הכנסת ראובן ריבלין שאל: האם נכון? התשובה — נכון, לא צריכה להיות אפליה.

לחבר הכנסת מסאלחה, אני מציע שנשכים על הדברים שאני אמרת ואתה אמרת — אין ולא צריכה להיות אפליה, לא מטעם הממשלה ולא מטעם שום גוף אחר, על שום רקע שאיננו ענייני. שאז זו הבחנה מותרת, ובוודאי לא צריכה להיות ואסור שתהיה אפליה נגד מיעוטים, או נגד בני מיעוטים. הדברים רחוקים ממני, כמו שאתה יודע, כמרחק מזרח ממערב, ואם יש לפעמים בחברה הישראלית תופעות של ספק־אפליה, או אפליה ממש, צריכים ביחד להילחם בהן. זה, בין היתר, תפקידה של הממשלה.

לגבי דבריו של חבר הכנסת צבן, על הטענות ההפוכות, על גישה ברוטלית, מצד אחד, בהוצאה לפועל, ומצד שני, על הסחבת הרבה, כשאין כלל אכיפה — יש מאות אלפי תיקים בהוצאה לפועל. זה אחד מצווארי־הבקבוק של מערכת עמוסה מאוד. לאחרונה חלו שינויים די משמעותיים. מצד אחד, הנהגנו בחוק וגם במינהל רישוי של קבלני הוצאה לפועל כדי למנוע התנהגויות שלא היה להן מקום והן מסוכנות לחברה מתוקנת. מצד שני, לפני זמן לא רב חוקקה הכנסת חוק בעניין המאסרים, ואכן מבצעים היום הרבה יותר מאסרים משביעצו קודם. דבר שלישי שנעשה הוא פריסה של מחשוב ההוצאה לפועל, בחודשים אלה ממש, על פני לשכות רבות נוספות. הוספו גם רשמים.

לכן אני מקווה שההוצאה לפועל תפעל טוב יותר, יעיל יותר, מהר יותר, גם אנושי, כאשר צריך — וצריך להיות אנושי

להעמיד את ההנחיות לביקורת הממונים עליו לפני שהוא מפרסם אותן. הדבר הזה, לצערי, לא נעשה. במקרה הזה המנסה פעל, כך הוא אומר, תחת לחץ, כדי להבטיח פעילות רצופה וסדירה של קבלני הוצאה לפועל לנוכח שינוי החוק שהכנסת חוקקה בכל הקשור לרישום. אני מניח שזו היתה המכשלה של הניסוח. הוער לו על כך, והדבר לא יישנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מודה לשר המשפטים על התשובה, גם על תוכנה, ואני מאמין שאכן השר יפעל לכך שתופעה כזאת לא תישנה.

אדוני השר המשפטים, אנחנו עדים למגמות סותרות בפעילות של ההוצאה לפועל. לפעמים יש עדויות על גישה ברוטלית, לעתים ההיפך מכך, בעיקר מתלוננות על כך נשים הזקוקות להוצאה לפועל כדי לגבות מבעליהן לשעבר את מה שמגיע להן: הן מתלוננות על סחבת, לעתים מחשידות את הפקידים המסוימים של ההוצאה לפועל באינטרסנות, בהתעלמות מהתביעה לגבות את החוב. אני שואל אותך, אדוני, האם אתה ער לבעיות האלה והאם אתה מטפל בהן?

נדמהתי גם כשקראתי באותה כתבה שפקידי ההוצאה לפועל או פקדי בתי המשפט מתומלגים עבור פעילויות שונות הכרוכות בהוצאה לפועל. אגב, זה גם אושר עליידי בדיקה של עוזרי. נאמר כך: אם החייב היהודי אינו משלם את חובו בתוך כמה שבועות או חודשים, מגיעים לביתו קבלנים של ההוצאה לפועל ונוטלים אתם את הרכוש המעוקל. הסיבה להליך המזור הזה פשוטה. עבור רישום העיקול מקבלים פקידים בתי המשפט עמלה מיוחדת, אף שאין צורך ממשי בהליך הזה. התשלום עבור הרישום הוא מרכיב משמעותי בהכנסתם, והם אינם מוכנים לוותר עליו.

אני מבקש מאוד, אדוני השר, לבדוק את העניין הזה, ואם אפשר גם להביא לידיעתנו, לידיעת חברי הכנסת, את ההנחיות המתוקנות. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, אני מסתפק בתשובה של השר. אני מעביר את זה למישהו אחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מסאלחה, אומנם נרשם לפניך, אבל מאחר שיש לו היום שאלתא עצמאית, הוא נדחה למענך. אבל, פינית לו את הדרך והוא מורה לך.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב־ראש, אני מודה לך, אבל הרשה לי להעיר שזה לא שייך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מסאלחה, הרשה לי לומר לך, אם לא ידעת, את הפרט הזה. מי שיש לו באותו יום שאלתא בעל־פה, לא מקבל אפשרות לשאול שאלה נוספת לשאלתא אחרת, אלא אם יש מקום פנוי.

נואף מסאלחה (העבודה):

תודה רבה.

הלכו ושילמו כל אחד 1,000 שקל, 250 דינר שלטונות ירדן שכרו בתי-מלון בסעודיה. וזו אמת, אלו העובדות. הרישומים של הבקשות לרשיון יושבות אצל יוסף טוב במשרד הפנים מ-31 באוקטובר.

אחרי שנעשו כל הדברים האלה, במקום שתבוא היום ותקל, כמו שהקלתם בשנים שעברו — פשוט משרד ראש הממשלה הקל בשנים שעברו — עכשו אלכס בליי רוצה להוכיח מי כאן האחראי? הרי מוכר וידוע שאתה שר לענייני ערבים והממשלה היא ממשלת ישראל ואלכס בליי הוא פקיד, יועץ לשר.

אני מבקש, אומנם סיכמו עם שיח' תאופיק אל-אסליה, אבל, עם כל הכבוד, פנו אלי אנשים ששילמו, החאג'ים, לא של תאופיק אל-אסליה. אנא ממך, תנסה לבדוק עוד הפעם, כי גם התאריכים של 21 ו-25 בינואר, שקבעו אתמול, גם הם לא תאריכים קדושים. אנא ממך, אדוני השר, אם יש אפשרות שלא להזיק לאנשים אלה ולא לגרום להם עוגמת נפש; ותנסה לשקול את הנושא עוד הפעם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני קיבלתי תלונות דומות מתושבים מוסלמים בחיפה, אבל מכיוון שחברי, חבר הכנסת מסאלחה, מטפל בנושא, לא טיפלתי בזה בנפרד. קיבלתי תלונות מספר באותו עניין, וגם תלונה כללית באותו הקשר, שמדי פעם אתם עושים מעשים טובים, אבל יש מעין סחבת.

שאלתי היא: האם במסגרת האווירה החדשה שנוצרה, וטוב שנוצרה, בעקבות תהליך השלום, ההתבטאות של הנסיך כנור וכן הלאה, אתה אינך צריך — ואני בטוח שיש לך רצון ליוזם מדיניות שהיא באופן מיוחד רכה יותר, בעיקר בעניינים שבסופו של דבר אתם מחליטים עליהם באופן חיובי?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

אין לכם ועידה היום?

שבח וייס (העבודה):

ביקשו מאתנו לשמור על האינטרסים של הסיעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חשבתי בלבי — אבל הבאתם אותי לידי כך שאביע הערכה לשני סגני יושב-ראש הכנסת, אשר למרות כל האירועים המפלגתיים, וכולנו מבינים מה זו ועידה מפלגתית, מצאו לנכון לייצג פה את הסיעה. באמת, כולם מעריכים את זה מאוד; גם השר מעריך את זה, נכון?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

גם את יושב-ראש הכנסת, שהשתתף בוועידה אמש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אה, תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

מה שהוא שמע שם — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מתאר לעצמי.

בכל פעולה. אבל, צריך לדעת, בהוצאה לפועל מדובר באנשים החייבים כסף לנושים שזכאים לקבל אותו. הנושה איננו חמיר בנק עשיר. לפעמים הנושה עני מן החייב, וכאשר אדם לא משלם כאשר פסק-דין הורה לו לשלם, צריך לטפל בכך שהוא ישלם. זה לא נעים, אבל אין מנוס מלעשות זאת.

לכן אני מקווה שאנו מתקנים גם את מה שצריך לתקן בהוצאה לפועל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר הכלכלה והתכנון ישיב על שאלתה בעל-פה מס' 534, מאת חבר הכנסת נואף מסאלחה, בנושא: "אל עומרה" — ביקור במכה.

534. "אל-עומרה" — ביקור במכה

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בכל שנה יוצאים צליינים מוסלמים — אגב, יש שתי טעויות כתיב בשאלתה המודפסת — "אל-עומרה". השנה היו אמורים לצאת למכה ב-3 בדצמבר.

אחרי ששילמו כספים והוחלט שיצאו בדצמבר, נודע לי כי משרד ראש הממשלה מעכב אותם בגלל אי-תיאום בין ירדן לכינינו; אני מתכוון: כינינו — ישראל.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא יתאפשר לצליינים המוסלמים לצאת למכה ב-3 בדצמבר?

2. האם יש חשש, שהעניין יפגע ביחסים בין יהודים למוסלמים במדינה, או באווירת השלום שאנו חיים בה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מסאלחה, ממשלת ישראל, נאמנה לעקרון חופש הדת, מאפשרת למוסלמים לקיים את מצוות העלייה לרגל, לחאג', בחודש המיועד לכך. בשאר חודשי השנה רשאי המוסלמי לעלות לרגל למכה. עלייה זו, המכונה בפי העם "העלייה הקטנה", "אל-עומרה", אינה קשורה לתאריך כלשהו. לפיכך אין קדושה כלשהי בתאריך 3 בדצמבר.

יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים, ד"ר אלכסנדר בליי, ונשיא בית-הדין השרעי לערעורים, השיח' תאופיק אל-אסליה, נפגשו אתמול, יום ג', וסיכמו כי כל מועד לאחר 25 בינואר 1992, שיבחרו המוסלמים, יהיה מקובל על ממשלת ישראל. פרק הזמן שבו מדובר מיועד להשלמת ההכנות המינהליות כדי לאפשר את העלייה לרגל בצורה מסודרת ותקינה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מסאלחה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית, אפשר לברך על המוגמר, אבל זו לא דרך. זאת אומרת, ב-8 ביולי נפגש חסיין אכרעלו, שהוא יושב-ראש כל הנושא של החאג', והוא מוכר גם במשרד ראש הממשלה כבר שנים רבות, עם אלכס בליי, והם תיאמו את הדברים. היו צריכים לצאת ב-13 בנובמבר. הם לא נתנו תשובה. ב-22 כספטמבר הם ישבו עוד הפעם, ואחר-כך המוסלמים — אלה שהולכים ל"אל-עומרה" —

ועד עולי הרגל, חסיין אבר'עלו, תיאם בדרך כלל את הנושאים הללו עם יועץ ראש הממשלה. הפעם הזאת היה התיאום באמצעות מודעות בעיתונות המזרח-ירושלמית בערבית, ורק לפני שלושה ימים יצא מכתב מטעמו ליועץ ראש הממשלה לענייני ערבים. על כל פנים, יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים ערך אתמול דיון מיוחד בנושא זה, כפי שכבר אמרתי, עם השיח' תאופיק אל-אסליה, ונקבע סיכום.

אינני יכול שלא להיענות לבקשתו של חבר הכנסת נואף מסאלחה לבדוק את הדברים הללו מחדש, ובבקבות השאלה אני אפנה עוד היום ליועץ ראש הממשלה לענייני ערבים לערוך דיון מחדש. במגמה למצוא פתרון לבעיה, שהיא, לפי דעתי, בעיה קלה של חוסר תיאום. מתוך מגמה לשמור על האווירה הטובה, אני נענה לבקשתך ואבקש ממנו ליזום את הדיון.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

ג. שאלות ותשובות

1. האם מידע זה נכון?

2. אם כן — האם עולה הדבר בקנה אחד עם ההחלטה העקרונית לריכוז משרדי הממשלה בירושלים?

3. מה מתכנן משרדך לשנים הקרובות בנושא העברת/החלפת/ריכוז משרדי הממשלה בערים השונות?

4. האם מדיניות הממשלה להעברת המשרדים השונים לירושלים באה לידי ביטוי באופן מעשי בפעולות אלו?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
1. התשובה חיובית.

2. אין קשר בין החלטות אלה לבין המגמה לרכז את ההנהלה והמטה של משרדי הממשלה השונים בירושלים.

3. על סדר-יוזמה של ועדת השרים לענייני תיאום ומינהל עומדת הצעת החלטה להקמת "קרית ממשלה" במחוזות ובנפות השונים, ושם ירוכזו כל המשרדים הממשלתיים, המחוזיים והנפתיים, לפי העניין.

4. הממשלה פועלת לריכוז המשרדים הראשיים בירושלים ולריכוז המשרדים המחוזיים בערי המחוז ברחבי הארץ.

ביום כ"ו בתשרי התשנ"ב החליטה ועדת השרים לענייני תיאום ומינהל לאשר המלצות צוות בין-משרדי בעניין הקמת "קרית ממשלה" ברמלה ולהטיל על הממונה על הדיון הממשלתי במשרד האוצר לבצע החלטה זו.

מדובר בהקמת "קרית ממשלה" ברמלה, שבה ישוכנו משרדי הממשלה במחוז המרכז. בעיר רמלה ממקומים כיום המשרדים המחוזיים של משרד הפנים, משרד העבודה והרווחה, משרד האוצר, משרד הקליטה והמשרד לאיכות הסביבה. משרדים אלה שוכנים כ-11 אתרים שונים ברחבי העיר רמלה. כן מדובר בהעברת משרדי מחוז המרכז של מינהל מקרקעי ישראל מתל-אביב לרמלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני שר הכלכלה והתכנון, לפי מידע שנמסר לי בעל-פה, ולעתים אפילו מחשש שמא יגונב הדבר לאזניים אחרות, נמסר

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, השר דוד מגן.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, ברשותך, בתשובה אחת אשתדל להתייחס לשתי השאלות. כפי שאמרו השואלים, הממשלה היא זו שיוזמה את "העלייה הקטנה" כבר בשנת 1988. "העלייה הקטנה", "אל-עומרה", הראשונה שהונהגה היתה ב-21 במרס 1988, ועלו לרגל 72 איש למשך שמונה ימים; השנייה, ב-1 בפברואר 1989, במסגרתה עלו לרגל 125 איש; השלישית, ב-24 בדצמבר 1989, במסגרתה עלו לרגל 341 איש. אנחנו מקווים כי בפעם הבאה, באיזה תאריך שהוא, בין דצמבר לינואר, או בין דצמבר למרס — תאריך שעוד ייקבע — יעלו לרגל יותר מ-1,180 איש. זאת יוזמה של הממשלה. ד"ר אלכסנדר בליי הוא זה שעמד מאחורי היוזמה הזאת, הוא זה שארגן אותה. וכפי שהזכרת, חבר הכנסת מסאלחה, יושב-ראש

היו"ר ד' שילנסקי:

יש רק עוד שאלית אחת, אל שר הכלכלה והתכנון. בהסכמת סגן שר הביטחון ובהסכמת כולם, אבקש משר הכלכלה והתכנון להשיב על שאליתא של חבר הכנסת חנן פורת, אלא אם כן מוכן שר הכלכלה לחכות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

הייתי מעדיף, כמוכבן, להשיב עכשיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

מכיוון שכך, מכיוון שסגן שר הביטחון מסכים ששר הכלכלה והתכנון ישיב תחילה על שאליתא, אני מזמין את שר הכלכלה והתכנון לעלות לדוכן ולהשיב על שאליתא מס' 4115 של חבר הכנסת חנן פורת. אחר-כך יהיה גם לך, אדוני סגן שר הביטחון, רצף של שאלות רגילות.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבל, אדוני היושב-ראש, שאין כבוד לפרוצדורה. מסתבר שהשר לא ביקש זאת כלל, והוא רק אמר "אם ינתן לי".

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת שולמית אלוני, השר ביקש זאת ממני עוד בהיותי בלשכתי. מדובר בסך הכול בעניין שנמשך דקות מספר; מדוע לא להקל?

ראובן ריבלין (הליכוד):

פרוצדורה היא דבר גמיש מטבעו.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסך הכול מדובר בשאליתא אחת, חברת הכנסת שולמית אלוני. נשמע מה ישיב השר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

איך אומרים ב"צ? בואו לא נהיה פורמליסטים כל כך.

4115. הקמת "קרית ממשלה" ברמלה

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

ביום ד', ח' בחשוון התשנ"ב, 16 באוקטובר 1991, פורסם כי קריה ממשלתית חדשה תוקם ברמלה. בין השאר, יועברו לשם מתל-אביב משרדי מינהל מקרקעי ישראל.

ברצוני לשאול:

נוספת? הבה נהיה צמודים לפרוצדורה. הרי זו שאלה נוספת, ולא בקשה נוספת. ניסחתי אפוא את השאלה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, תשובתי היא שתמיד אשמח לבדוק כל חשד, וכל חשד שמעלה חבר הכנסת, ובוודאי חשד שמעלה חבר הכנסת חנן פורת.

לענין עצמו. לוועדת השרים לענייני תיאום ומינהל הגיעה המלצה בדבר העברת המשרדים של מינהל מקרקעי ישראל מתל-אביב לרמלה, לאחר שבו ירוכזו כל משרדי הממשלה.

אשר לבקשה שאבדוק את הדברים לעומקם, אשמח לעשות זאת שנית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

ד. שאלות בעל-פה

היו"ר ד' שילנסקי:

ברכה טובה תמיד.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

בהחלט, וגם מתקבלת בכרכה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, על השאלות של חבר הכנסת פורת הנני מתכבד להשיב:

1 — 3. האירוע הנזכר בשאלתך של חבר הכנסת פורת לא היה ידוע לכוחות הביטחון שפעלו באזור. יצוין, כי כאשר יש מידע על אירוע דוגמת האירוע הזה, ויש ביכולתנו לפעול, צה"ל חורעות הביטחון אכן פועלים בהתאם.

צה"ל והשב"כ מבצעים פעילות ענפה ומגוונת במטרה ללכוד את המבוקשים הללו, אשר חלקם נושאים נשק. בעקבות העצרת המתוארת נלכדו שני מבוקשים בכפר. אדגיש כי גם הריגתו של המחבל מהדי היתה פרי פעילות זו.

4. הסמכות לחקור עיתונאים, כמו אזרחים בכלל, נתונה בידי הרשויות האזרחיות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני סגן שר הביטחון, גם אני מבקש לברך אותך על תשובתך, אף-על-פי שלמען האמת, ובלי לפגוע בך, חלילה, הייתי מצפה שעל שאלתך כגון זו ישיב שר הביטחון עצמו. שכן הדברים נוגעים במישרין לתפקידו.

אנחנו עדים כאן למחזה תעוועים, שהשערות כמעט סומרות למראהו. בעיתונות מתפרסם בריש גלי על "פנטזיות" של אנשים שאותחים בנשק, חלקם רעולי פנים וחלקם אפילו גלויי פנים, ולא רק בכפר אחד. אילו היה הדבר רק עניין של אחיזה בכלי נשק באופן לא חוקי, גם אז היה הדבר חמור. אבל כשאנו עדים לכך שבכלי נשק אלה אפשר שנרצח יאיר מנדלסון, השם ייקום דמו, אפשר שנרצחו רחל דרוק ויצחק רופא, השם ייקום דמם — אני שואל, כיצד דבר כגון זה יכול בכלל להתקיים בלי שמערכת הביטחון תנקוט צעד דרסטי, הרבה מעבר לפעולה פרטנית של ביקוש מבוקשים? האם אחרי היריות שפגעו למוות באנשים בתוך אותם תחומים ואזורים, לא מן הדין שמערכת הביטחון תצא למבצע של סריקה שבו יעברו מכפר לכפר באופן מרוכז כדי לאחר את כלי

לי שבמשרד של מינהל מקרקעי ישראל בירושלים לא מתקיימת כמעט פעילות, והפעילות שנעשתה בו צומצמה מאוד והועתקה לכיוון רמלה.

השאלה היא: האם אין זה מן הדין להעביר ולרכז בירושלים דברים שהם ברמה ארצית, ולא ברמה אזורית? האם אתה ער לעובדה, שיכול להיות שתחת כותרת, כביכול, של מעשה מחוזי יש בעצם ריקון המשרד שבירושלים מתוכנו והעברתו לרמלה? אודה לך אם תבדוק את הדבר פעם נוספת, מפני שלמיטב ידיעתי נעשה פה דבר, שאולי איננו ככוונת אלה שמתכננים את הדברים.

היו"ר ד' שילנסקי:

למען הסדר הטוב, חבר הכנסת פורת, תרשה לי לתקן קצת את סגנון שאלתך. אני הייתי שואל: האם יבדוק כבוד השר פעם

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן שר הביטחון ישיב על שאלתך בעל-פה מס' 536, מאת חבר הכנסת חנן פורת, בנושא: "פנטזיה" לזכר המחבל עם ה"עוזי".

536. "פנטזיה" לזכר המחבל עם ה"עוזי"

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, במשך יותר משעה ירו בשבוע שעבר ראשי "הפנתר השחור" ו"מנגנון ביטחון המהפכה" של תנועת "פתח" במרכז הכפר עראבה שבשומרון, בעצרת לזכרו של מחבל "הפנתר השחור", מהדי אבו-חסן, שנורה בהיתקלות עם כוחות הביטחון בכפר. בשעות הערב של אותו יום החלו בכפר חגיגות לציון יום העצמאות השלישי של הפלשתינים. היורים הציגו בגאווה שני אקדחים, תת-מקלע ורובה נוסף, שבהם ירו באוויר צוררות ועשרות יריות. דברים אלה פורסמו בריש גלי בכלי התקשורת.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים לשר הביטחון הפרטים הנ"ל, והנכונים הם?

2. אם כן — מה עשה צה"ל על-מנת להפסיק את ה"פנטזיה" ולתפוס את כלי הנשק?

3. האם נערכו שלטונות צה"ל למנוע את ה"פנטזיות" למיניהן, ואם כן — מדוע לא מנעו אותן?

4. האם יש סמכות והוראה לצה"ל לחקור את העיתונאים שסיקרו אירועים אלה ולחשוף את מקורות המידע, במגמה ללכוד את המחבלים הנושאים כלי נשק?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה. ראשית, נדמה לי שזו הפעם הראשונה שאתה עונה על שאלות בעל-פה כאשר אני מנהל את ישיבת המליאה. אם כן, אני רוצה לברך אותך ברכת יישר-כוח והצלחה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

ברכות תמיד מתקבלות בהערכה, אבל כבר שכחתי את מספר הפעמים שהשבתי כאן על שאלות. בכל אופן, תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פרח, אני מצטער. אינני יכול. אני יכול לחת רשות לשתי שאלות נוספות. הוא קדם לך. נפצה אותך בפעם אחרת אם אתה חושב שנפגעת. יכול להיות שנפלה טעות מתחת ידי, אבל לא שמתי לב. חבר הכנסת יאיר צבן היה לפי התור. אני מודה שייתכן שטעיתי, אבל בעבודה זה קורה, ואני מבקש את סליחתך. אני מסכים שטעיתי, אבל פשוט כשחבר הכנסת ריבלין ירד בהפתעה מהשאלה הנוספת, ממבט ראשון ברשימה עלה חבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני אחזיר לו בהזדמנות אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

בהזדמנות יחזירו לך, והכול כרוח טובה. תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

ראשית, חבר הכנסת חנן פורת, אני מבין ששאלת שאלה חכמה מאוד ורצינית מאוד, אבל לא יושבים כאן על חקן של משיבים סוג א' או סוג ב' בתשובות על שאלות. אני גם רוצה להפתיע אותך, אתה לא שאלת שאלה יוצאת דופן כזאת שצריכים להביא לכאן את ראש הממשלה או אני לא יודע את מי, כדי להשיב על השאלה שלך.

לגופו של עניין, בלי להתייחס לזמנת השאלה, אני גם לא מבין מה חידשת בשאלה הנוספת שלך, ולכן גם אין לי תשובה נוספת על מה שהשכתי בתחילת דברי.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — מתחת לאדמה 400 מטר למטה ו-400 מטר למעלה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

את מה ששאלת בתחילת הדברים שאלת בשאלה הנוספת. אני לא רואה בזה שום חידוש. כל מה שהיה לי להשיב השכתי, ואני חושב שלא חידשת דבר בשאלה הנוספת שלך ולכן גם אין לי מה להוסיף על מה שהשכתי.

אשר לחיסיון של עיתונאים על מידע שהועבר אליהם או הגיע אליהם, אני מבקש להדגיש שהחיסיון הזה איננו על-פי חוק, הוא איננו כמו החיסיון של עורך-דין, למשל, שהגיע אליו מידע מלקוח. אומנם נשיא בית-המשפט העליון, הנשיא שמגר, הכיר בכך שיש חיסיון על מקורות מידע של עיתונאים, אבל זה פרי של יצירה, של פסיקה, ולא של חוק. הפסיקה הזאת היא לא מוחלטת והיא לא בכל מקרה. עלולים בהחלט להיות מקרים בעלי חשיבות, שאם יש לעיתונאי אילו מקורות מידע על דברים חמורים שנעשו, אפשר לחייב אותו לחשוף אותם. אבל יש גם פרקטיקה, ולפי כללי הפרקטיקה, עד היום, לפי מיטב ידיעתי, לא נחקר עיתונאי כלשהו על מידע שהיה ברשותו. היו שני מקרים שידועים לי, שבהם נתפסו סרטים של עיתונאים שצילמו אירועים שונים, האחד היה במקרה של הלינץ' שבוצע בתושב מקומי בקבטיה, אבל באותו מקרה העיתונאי שצילם את האירוע מסר את הסרט הזה ללא התנגדות, ולכן זה גם לא עמד במבחן של פסיקה בבית-המשפט. היה מקרה נוסף, שבו גם כן עיתונאי נתבקש למסור סרט וידיאו שצילם, וגם שם הוא מסר זאת מרצון.

אשר לשאלה על המחבל מהדי — כבר אמרתי שזה היה פרי יוזמת מערכת הביטחון, וגם כתוצאה של אותה יוזמה המחבל הזה נהרג באותו אירוע.

הנשק, כדי לאתר את אלה שדומה שעברו את סף הפחד והם נכונים לירות אפילו בריש גלי? נדמה לי שהתמונות האלה מחייבות תשובה.

עוד מלה אחרונה ושאלה. האם אינך סבור, שלא די בעצם הסמכות של מערכת הביטחון לבדוק ולחקור את העיתונאים, אלא שברגע שלעיתונאי יש מידע על כך שהנה אנשים אוחזים בכלי נשק ויורים בו — הוא חייב למסור את המידע הזה מייד למערכת הביטחון? הרי אנחנו עוסקים כאן בדיני נפשות, אני חושב שהדבר הזה מחייב אתכם. הרי מגמתם של אותם אנשים היא לזרוע פחד ובהלה וליצור אווירה כזאת. האם העיתונאים הם משתפי פעולה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי לשאול שאלה נפרדת בעניין משפחתי, אחרי שהשר ישיב על השאלות הנוספות.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, אמרת לי שיש לך שאלה משפחתית. אולי היא נוגעת לחברי כנסת אחרים, ותוכל לשאול את השאלה אחרי כן. חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — חבר הכנסת יאיר צבן.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, קודם כול, חבר הכנסת חנן פורת, למען הסדר הטוב, התפקיד הקלסי של סגן שר הוא לייצג את השר בכנסת. אני אומר לך זאת כמורה למדעי המדינה.

לגופה של השאלה, אדוני סגן שר הביטחון, יש לי שאלה, ואם אני טועה בעובדות, תתקן אותי בבקשה: היא קשורה בדיוק לעניין הזה. אין ספק שצריך לרדוף את מי שמשמש כנשק חם, כנשק קר ובכל סוגי הנשק כדי לפגוע בנו. צריך, כמובן, לעשות שלום, כדי שבסופו של דבר לא נזדקק לזה. מוסכם שבשלב זה כך צריך לנהוג. היתה לי הרגשה לא נוחה. כל אדם ראוי למשפט, גם אם הוא פושע נורא. אנחנו עושים משפט גם לדמיאניוק. היה צילום של רעולי-פנים עם נשק, כעבור זמן מסוים הוא נהרג. השאלה שלי, מה המדיניות אם יש צילום כזה, האם יש לחפש אותו או להרוג אותו? אני יודע שזו שאלה חריפה, ובכל זאת אני שואל אותה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון שאכן בדיון משיב על שאלותינו כי זה תפקידו.

בנבדל מאירועים אלימים ומוסכונים שאירעו מרי פעם בשטחים, היינו עדים לאחרונה לתופעה חדשה, חסרת תקדים, קרב העם הפלשתיני — אני מתכוון להפגנות שלום בעקבות ועידת-מדריד. אני שואל, במיוחד לנוכח המאבק הפנימי בתוך האוכלוסייה הפלשתינית, מהי מדיניות משרד הביטחון ושר הביטחון ביחס להפגנות לא-אלימות שעניינן הוא השלום בין הפלשתינים לישראל?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נרשמתי לשאלה נוספת.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אני מבין שזה חלק מההומור כאן בכנסת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
קיבלתי שני טלפונים מהבן.

שבח וייס (העבודה):

— — —

סגן שר הביטחון ע' עלי:

רבתי חברי הכנסת, אני שמח שהנושא הזה מעורר התעניינות גדולה כל כך בקרב חברי הכנסת. אודה על האמת, אני לא בקיא בפרטים של ההוראה שיצאה. אם אני נשאל כאן, אני בהחלט מחייב אפשרות של הצדעה באירועים רשמיים, בטקסים רשמיים. במקרים כאלה, אין ספק שהצעה זו מתבקשת.

אשר למפגשים האקראיים עם שרים, חברי כנסת, רבנים ראשיים, כפי שקראתי בעיתון, הבנתי שיש הנחיה בעניין הזה. אני חושב שהנושא הזה טעון בדיקה נוספת. אני אשוב למשרד ואבדוק את ההנחיה, ואני מקווה שהדברים יובהרו כיאות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שיעבירו לנו קורס בהצדעה.

היו"ר ג' גדות:
תודה רבה.

ה. שאלות ותשובות

נמצאים במליאה, בדיון, ואנחנו, כמוכן, נתקדם לפי הנוהל הקבוע והמחייב אותנו. סגן שר הביטחון, בבקשה.

4077. החלפת מדים לחיילי צה"ל

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הביטחון ביום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

נמסר לי, שלחיילים המשרתים במסגרת שירות צבאי סדיר ואינם שייכים ליחידות לוחמות מאפשרים להחליף מדים (חולצות ומכנסים) פעם אחת בשלוש שנות השירות שלהם בצה"ל. הדבר גורם לכך שחיילים אלה מרושלים בלבושם ואינם מייצגים כראוי את צה"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — האם ישונה הנוהל הקיים, וכיצד?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1-2. הידיעה אינה נכונה. על-פי הפקודות, כל חייל, ללא הפרדה בין יחידות לוחמות לעורפיות, מקבל מדי א' בהצטיידות ראשונית, ונוסף על כך הוא מקבל מדים אלה פעמיים במשך תקופת שירותו. כלומר, זוג מדים מוענק לחייל כל שנה משנות שירותו.

את התופעה של חיילים מרושלים בלבושם — אוכפים במישור המשמעותי על-ידי המפקדים הרלבנטיים.

4210. סגירת חוות גדי"ע

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר הביטחון ביום כ"ח בחשוון התשנ"ב (5 בנובמבר 1991):

אני עומד כאן בסד זמן של הפעמון שמצלצל, אבל לשאלה של חבר הכנסת יאיר צבן — — —

שבח וייס (העבודה):

מה עם השאלה שלי?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

השבתי לך על החיסיון של העיתונאים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אי-אפשר להאריך. אתה חייב לקצר בדברך.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני מציע לחבר הכנסת יאיר צבן לשאול שאלתא מפורטת בסוגיה הזאת. זהו נושא חדש. כרגע שתישאל שאלתא כזאת, אשמח להשיב עליה כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת ריבלין ביקש לא בדיוק בעניין הזה, אבל יש לו בעיה משפחתית הנוגעת להרכבה חברי כנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, נתבשרנו היום מעל דפי עיתון "ידיעות אחרונות" כי החיילים התבקשו מהיום להצדיע גם לחברי כנסת. אני מבקש לדעת, האם לילדי המשרתים בצה"ל אני צריך להחזיר בהצדעה, או לא? אבקש לקבל הנחיות בעניין זה. מה הדבר הזה, אדוני סגן השר?

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא. סגן שר הביטחון ישיב על שאלות. אני מזמין אותו אל הדוכן.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי שאלה אליך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

חלק גדול מחברי הכנסת נעדרים מסיבות מוצקות כביכול. מדוע ייגרע חלקם והתשובה תיגנו בהיעדרם? לכן, אולי כדאי לדחות את מתן התשובות ליום אחר.

היו"ר ג' גדות:

טוב. השאלה שלך נכונה. אני רואה כאן את חברנו, חבר הכנסת שבח וייס. אתה לא משתתף בוועידה עוד?

שבח וייס (העבודה):

אני מונית על-ידי מפלגתי להשגיה.

היו"ר ג' גדות:

אתה משגיח הכשרות של מפלגת העבודה? הבנתי.

שבח וייס (העבודה):

יש לי פה מיופה-כוח.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת תיכון, אני רוצה להפנות את תשומת-לבך לכך, שהשאלות הן של חברי הכנסת האלה: אריאל ויינשטיין, שולמית אלוני, אברהם שריר, אברהם פורז ואריה אליאב. למעט אריה אליאב, כל היתר אינם נמנים עם אלה שאינם

4211. מצב המקלט בקריית-ביאליק

חבר הכנסת א' שריר שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בחשוון התשנ"ב (5 בנובמבר 1991):

בשכונת סביניה בקריית-ביאליק, בכל האזור הוותיק שבמתחם הרחובות בן-גוריון בצפון עד רחוב אפרים בדרום, אין אף מקלט ציבורי אחד. מדובר באזור שבו מתגוררים יותר מ-5,000 חושבים. יצוין, כי בכתים רבים אין כלל מקלטים פרטיים, ואלה הקיימים, חלקם אינם עומדים בתקן.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד הביטחון למצב המתואר לעיל?
2. מה ייעשה לפתרון בעיית המקלט הפרטי והציבורי בשכונת סביניה בקריית-ביאליק?
3. האם ייכללו בתי המגורים בשכונת סביניה בין היישובים בעלי העדיפות הגבוהה בכל הקשור בבניית חדרי ביטחון?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2 — 3. משרד הביטחון מודע לפערי המקלט המפורטים בשאלתא. פערי מקלט אלה אופייניים לאזורים שקיימת בהם בנייה ישנה.

מערכת הביטחון מטפלת בבעיית פערי המקלט על-ידי בניית מקלטים ציבוריים. בנייה זו מתבצעת על-פי מגבלות התקציב העומד לרשותו ובהתחשב בפערים הקיימים.

האזור שמדובר בו בשאלתא נמצא בקדימה מבחינת סדר-העדיפויות, והוא ישולב בעתיד בתוכנית השלמת פערי המקלט.

זאת אף זאת: בתפיסת המיגון החדשה, המתבססת על מרחבים מוגנים, אנו נעודד את התושבים לממש כאורח פרטי פתרונות מיגון בבתיהם, על-פי הנחיות והמלצות המתגבשות אצלנו, הנגזרות מלקחי מלחמת המפרץ ומלקחים שנלמדו מן העבר.

4272. פטור משירות צבאי לבנות

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר הביטחון, ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הבנות שקיבלו בשנים 1989, 1990 ו-1991 פטור מטעמים של אורח חיים דתי?
2. מה הוא מספר הבנות שקיבלו פטור בשנים הנ"ל בשל אי-התאמה?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר הבנות אשר קיבלו פטור מטעמי דת הוא: בשנת 1989 — 7,848; בשנת 1990 — 7,525; בשנת 1991 — 4,111.

2. מספר הבנות אשר קיבלו פטור בשל אי-התאמה הוא: בשנת 1989 — 1,353; בשנת 1990 — 1,627; בשנת 1991 — אפריל-אוקטובר — 1,403.

ב"ידיעות אחרונות" מיום 14 באוקטובר 1991 פורסם, כי צה"ל סגר את חוות הגדנ"ע בבאר-אורה ובצלמון, וכי כוונתו לסגור חוות נוספות.

סגירת באר-אורה כמות כהורדת יישוב וחיסול מרכז חינוכי, המשרת עשרות אלפי בני נוער מדי שנה.

ברצוני לשאול:

האם נשקל לאזרח יישוב בערבה על אדמות מדינה?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

התשובה חיובית. בזמן הקרוב תאורח היאחזות נח"ל יעלון בערבה.

הי"ר ג' גדות:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הבעיה של באר-אורה בערבה ושל צלמון בגליל היא, שאלה יישובים שהיו שוקק-חיים. האם אתם סוגרים את שני המקומות האלה כי הפעילות שם נפסקה, או שאתם עומדים לאזרח אותם ולהפוך אותם ליישובים? אני מדברת על באר-אורה בערבה ועל צלמון בגליל, שהיו פעילים מאוד ונתנו תשובה בהרבה פעילויות, לרבות לגדנ"עים או ליורדים, שילדיהם באו וקיבלו אימונים בארץ.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

בעבר פעלו חמישה בסיסי גדנ"ע. בשל אילוצים תקציביים וניסיון ליעל את המערכת, היו דיונים שונים, ובהם נבחנו אפשרויות, כיצד לצמצם ולחסוך בכסף, וכתוצאה מכל הדיונים האלה הוחלט לצמצם את הפעילויות באותם בסיסים ולהשאיר שני בסיסים שיפעלו דרך קבע. בסיס שלישי, בבית-ליד, יפעל בשלב זה עד 1 באפריל.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
איפה השניים האחרים?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני איש לך, רק תרשי לי להשיב בצורה סדורה כדי שתתקבל תמונה כוללת ולא תמונה חלקית, כדי שנדע במה מדובר.

כפי שאמרתי, יש חמישה בסיסי גדנ"ע. שניים יפעלו דרך קבע, ימשיכו לפעול כפי שפעלו בעבר, ואף יגבירו את פעילותם. ננסה להפנות לשם כל אימוני התנסות של גדנ"עים נוספים על אלה שנקלטו בעבר באותם בסיסים. בסיס שלישי, כפי שאמרתי, הוא בית-ליד, שימשיך לפעול עד 1 באפריל. אחרי 1 באפריל תיבחן האפשרות להמשיך ולהפעיל אותו, או שהפעילות הזאת תיפסק.

אולם בשל קיצוצים תקציביים נאלצנו לצמצם את הפעילות של בסיסים אלה. במסגרת הקיצוצים האלה הוחלט לנסות ולהעביר את הבסיס בצלמון להפעלה על-ידי הסוכנות היהודית.

כפי שאת יודעת, הפעילות המרכזית המתבצעת בצלמון היא פעילות של נוער מחוץ-לארץ. אין לנו כל כוונה לפגוע בנערים האלה, ואנחנו מייחסים חשיבות לעצם ההתנסות שלהם במסגרת הגדנ"ע. יש משא-ומתן עם הסוכנות היהודית על המשך הפעלת הבסיס הזה במסגרת הזאת.

ביחס לבאר-אורה, יש כוונה לאזרח את המקום הזה. אנחנו פועלים, וכפי שהשכתי לך ביחס ליעלון, התשובה היא חיובית.

בעיתון "הארץ" ב־15 בנובמבר 1991: "ענהג בהם לפי החוק. הם לא יהיו מחוסנים מפני החוק, אך גם לא נציץ להם. כל עוד אין הסכם, המצב בשטחים נשאר כפי שהוא".

2 — 3. ידוע לי, כי המשלחת האמורה חזרה מירדן דרך גשר־אלנבי ביום א', 10 בנובמבר 1991, וקיבלה יחס אדיב. כל אנשיה עברו על־פי הנהלים המקובלים וללא תקלות.

היור"ג ג' גדות:

אני מודה לסגן שר הביטחון על תשובותיו. אני רוצה להביא לפניכם, חברי הכנסת, בטרם נאחנו עוברים לנושא הבא, שהובא לידיעתי כי חברי סיעת העבודה נתבקשו על־ידי יושב־ראש הכנסת לסמן עוד בשבוע שעבר, בטרם התכנסותם לוועידתם, מה הם הנושאים שהם מעוניינים לדחותם בשל ההתכנסות. אני יכול להודיע בצורה קטגורית, שאנחנו פועלים על־פי בקשותיהם, ועם זאת, נושא השאלות לא סומן כלל. לכן אנחנו מתייחסים לעניין זה על־פי דרכנו הרגילה, בלי לשנות ממנהגנו. מובן שיש בכך כדי להשיב גם על שאלתו של חבר הכנסת דן תיכון, שהעלה את העניין לפני זמן־מה במהלך הישיבה.

ו. הצעה לסדר-היום

תמיכה מסיבית במועמד פרו־נאצי בבחירות בארצות-הברית

למיניהם ויאמרו, שרבים ממצביעי דיוק התכוונו בעצם לא להצביע בעד דיוק, אלא נגד מתחרהו, הנושא על גבו גיכנת לא קטנה של פרשיות שחיתות שונות. אבל זוהי, בכל הכבוד, אפילו לא חצי נחמה. בדמוקרטיה, כאשר בוחרים בין שתי מפלגות או בין שני מועמדים, תמיד יש גם מצביעי נגד, נוסף על מצביעי הבעד: אך מי שתמך בדיוק, ממצביעי הנגד, חשב שחשוב יותר להצביע נגד מועמד שעבורו צלב הקרס הוא מקור השראה, מלהצביע נגד מועמד שעבורו צלב הקרס הוא מקור השראה, ואדולף היטלר — מוקד להזדהות.

ההתעוררות הנאצית איננה מורכבת רק מסממנים חיצוניים, מסמלים ומהכחשת השואה. מי שבודק את המסרים של דיוק, כמו את המסרים של היידר באוסטריה והרפובליקנים בגרמניה, רואה שהם צומחים על אותו רקע שהנביט את הנאציזם בגרמניה והפאשיזם באירופה. עוני, אבטלה ומתחים סוציאליים היוו תמיד קרקע פורייה לדמגוגים ציניים ולמסיתים מן הסוג הירוד ביותר.

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, בלואיזיאנה אין יהודים רבים, היא רחוקה ממרכזי היהודים, ניו־ארלינס רחוקה 1,000 מילין מניו־יורק ומלוס־אנג'לס, ולכן היהודים עוד לא מודאגים באמת, גם לא העולם; אם כי בסגריים צריך לומר, שאי־אפשר להימנע מההרגשה שלו אצלנו, להבדיל אלף אלפי הבדלות, היה הימין הקיצוני זוכה להישגים — העולם, ובראשו ארצות־הברית, היה מגיב בחומרה רבה יותר. נסו לתאר לעצמכם סצנריו דמיוני, שמאיר כהנא, ויכורנו לברכה, היה נבחר או כמעט נבחר לראשות עיריית חיפה, ואנחנו היינו מנסים להסביר שהוא נבחר רק משום שהמתחרה שלו היה מושחת. זו, כמובן, דוגמה מקרית.

שבח וייס (העבודה):

זה "לא פייר" לגבי המתחרה שלו.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אמרתי: הדוגמה היא מקרית.

4318. חסינות דיפלומטית לנציגי השטחים

חבר הכנסת א' אליאב שאל את שר הביטחון ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

עם סיומן של שיחות מרדיר שבו ארצה מנהיגי הציבור הפלשתיני וביקשו לתת להם חסינות דיפלומטית, על מנת שיוכלו לייצג את הציבור שלהם כראוי.

ברצוני לשאול:

1. האם יבחן כבוד השר את ההצעה לתת חסינות דיפלומטית לנציגי יהודה, שומרון ועזה, בהנחה שנציגי השטחים יתחייבו להשתמש בה למטרות הוגנות בלבד?

2. האם ייבדקו נציגי השטחים בגשרי הירדן?

3. האם יוחרמו דפי עבודה של חברי המשלחת עם שובם מהתייעצותם בירדן?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אני מצטט את דברי ראש הממשלה, כפי שפורסמו

היור"ג ג' גדות:

חברי הכנסת, הנושא הבא שעל סדר־יומנו הוא הצעה לסדר־היום שמנינה 6011, בעניין: תמיכה מסיבית במועמד פרו־נאצי בבחירות בארצות־הברית. ההצעה היא של חבר הכנסת מיכאל קליינר. בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, רבים מיהודי ארצות־הברית נשמו לרווחה ביום א' האחרון, כאשר פורסמו תוצאות ההצבעה לבחירות מושל מדינת לואיזיאנה. אחרי מערכת בחירות סוערת, שקיבלה הדים בעולם כולו, נתברר שדיוויד דיוק, חבר לשעבר בארגון ה"קו־קלוקס־קלן", איש החוגג את יום ההולדת של אדולף היטלר, לא נבחר לכהן כמושל מדינה בארצות־הברית.

הלוואי שניתן היה גם במחשבה שנייה להצטרף לתחושות ההקלה ולאנחות הרווחה. למרבה הצער, מחשבה שנייה, בתנאי שהיא צלולה, מובילה לכיוון ההפוך דווקא. דיוויד דיוק זכה ב־40% מהקולות. נכון, אין זה רוב, אבל זוהי התוצאה הטובה ביותר שהשיג אי־פעם מועמד נאצי. באירופה, בגרמניה, כאשר מפלגה רפובליקנית מקבלת 5%, 10%, מתחוללת סערה, בצדק, להיפך בצרפת — 15%, אפילו היידר באוסטריה — 20%, לא 40%. אפילו אדולף היטלר לא זכה מעולם לרוב. גם בבחירות שהעלו את המפלגה הנאצית לשלטון בגרמניה היא לא הצליחה לגייס יותר מ־32% מהקולות. דיוק קיבל 40%, והוא קיבל 40% למרות הצבעת מחאה המונית של האוכלוסייה השחורה, המהווה רבע מאוכלוסיית לואיזיאנה, שהצביעה כאיש אחד עבור המועמד המתחרה. בקרב האוכלוסייה הלבנה זכה דיוק ברוב הקולות — 55% לערך.

וזהו תוצאה מחרידה, וזהי כתובת על הקיר, ואסור לטשטש אותה בחיזיונים ובהסברים, שאפילו כולם נכונים, הם לא חשובים ולא רלבנטיים. כי הרי יבואו הפרשנים והמרגיעים

בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שבח וייס על עליית כוחם של כוחות הניאונאציזם באירופה. אנו עדים אכן לתופעות של אנטישמיות ושל עליית כוחה של הריאקציה גם בארצות-הברית, והתמיכה שזכה לה דיוק היא לכאורה ביטוי מדויג ואות מבשר רע.

סקרים שנערכו לאחרונה בארצות-הברית, אדוני היושב-ראש, בעקבות תוצאות הבחירות בלואיזיאנה, מסבירים את תופעת התמיכה החריגה במועמד בעל עבר פרו-נאצי מובהק במצבה הכלכלי המתדרדר של מדינת בלואיזיאנה, וכמחאה על השלטון הפדרלי, שאינו עושה די לרווחת הפרט. קשה למצוא נחמה, כמובן, בהסבר שכזה בזכרוננו את הרקע לעליית הנאציזם בגרמניה בשנות ה-30. היה זה, כידוע, השפל הכלכלי והחברתי הכבד שהוליד, באמצעים דמוקרטיים, את המפלצת הנאצית.

ואולם, קנאותה ודבקותה של חוקת ארצות-הברית בחופש הביטוי ובחופש ההתארגנות הפוליטית מהוות כלם בפני תחיקה לאומית האוסרת ומונעת התבטאויות, הפגנות והתמודדויות פוליטיות הנושאות את דגל הפאשיזם והגזענות. שלא כמו בכמה ממדינות אירופה, אין בארצות-הברית איסור חוקי להכחשת השואה ולביטויי גזענות ואנטישמיות מובהקים.

המאבק נגד גילויי הניאונאציזם מתאפיין אפוא, בארצות-הברית בעיקר, בפעילות חינוכית, ציבורית ופוליטית, של פנייה אל דעת הקהל. ארצות-הברית מאמינה, כי הגישה הדמוקרטית, המושתתת ומושרשת בתפיסה החברתית האמריקנית ובחוקתה, גישה המעניקה חופש ביטוי והתארגנות פוליטית לכול, דווקא היא אשר תכלום את האפשרות של עליית הריאקציה.

גישה זו באה לידי ביטוי, מחד גיסא, בזעזוע שעבר על ארצות-הברית בעקבות הבחירות בלואיזיאנה, ומאידך גיסא, בקביעתו הנחרצת של ה"ווישינגטון פוסט", כי היה זה, ככלות הכול, "ניצחון הערכים הדמוקרטיים על אינסטיטוטיון הרסניים והאידיאולוגיה המטפחת אותם", "רוב המצביעים", כותב ה"ווישינגטון פוסט" במאמרו הראשי, "לא היו מוכנים להיות מנהלים עליידי אדם זה, אף כי פנה אל תסכולם העמוק של המצביעים, על רקע הפשיעה הגוברת בלואיזיאנה ומחדלי השלטון בתחום התעסוקה והרווחה".

חשובה מזו היתה התייצבותו הגלויה של הנשיא בוש, הרפובליקני, לצדו של המועמד הדמוקרטי בלואיזיאנה. בצעד אמיץ וחקיף יצא הנשיא בפנייה לאומה, ערכ הבחירות, כנגד המועמד דייוויד דיוק, שהגדיר עצמו רפובליקני. הנשיא בוש כינה אותו שרלטן; קבע, בין היתר, כי אדם המתכחש לשואה אינו ראוי להיבחר בארצות-הברית לשום משרה ציבורית; והצהיר, כאמור, על תמיכתו במועמד של המפלגה היריבה. צעדו זה של הנשיא בוש מבטא נחישות ונחרצות של הממשל להוכיח את סלידתו מתופעות הניאונאציזם והניאורפאשיזם בארצות-הברית. גישה חד-משמעית זו, אדוני היושב-ראש, היא אכן ביטוי לשרשיותם של הערכים הדמוקרטיים בארצות-הברית, ואלה מהווים בלם עיקרי לתופעות ריאקציוניות בחברה האמריקנית.

זה המקום לציין את הפעילות המתמדת של ארגונים יהודיים, ובראשם הליגה נגד השמצה, ה-ADL, נגד גילויים אנטישמיים וניאונאציים. ה-ADL הוקם לפני כ-80 שנה בקירוב, בעקבות מעשה לינץ' שבוצע ביהודה. ארגון זה עוסק

רכים שאלו אותי בימים האחרונים: האם עלייתו של דיוק למעמד של דמות לאומית בארצות-הברית תביא לגידול בעלייה משם? תשובתי היא, שעדיין אין צורך בכניית מסוף נוסף במלחמת התעופה בין-גוריון, אבל יש בהחלט להכין תוכניות מגירה לקליטת כמות מסיבית של עולים מארצות-הברית. כאשר יעקב צור בזמנו, כשהיה שר הקליטה, נדמה לי ב-1986, דיבר על אפשרות לעלייה גדולה מברית-המועצות, אף שאז עדיין היה הדבר בגדר חלום — אני כיהנתי כיושב-ראש "עמידר", ומייד נתתי הוראה, גם בכתב, להכין תוכניות מגירה. היום אולי, אינני יודע, משתמשים בחלק מתוכניות המגירה האלה. לכן אני בהחלט חושב, שיש להכין תוכניות מגירה — לא יותר כנתתיים — כי הרי דייוויד דיוק עדיין לא הרים ידיים, הוא כבר הודיע שהוא מתכוון לרוץ מול בוש בפריימריס של הרפובליקנים, ואם יעשה כן, הוא מצד אחד, וג'סי ג'קסון מהצד השני, יהיו מלקחים הלוחצים על יהודי ארצות-הברית מימין ומשמאל.

בלהט תחושת ההזדהות עם הקהילה השחורה בארצות-הברית, שהתגייסה אומנם להוקיע את המועמד הגזעני, אסור לשכוח שהיא עשתה זאת לא מאהבת מרדכי אלא זה היה גם האינטרס שלה. גם אסור לשכוח את מהומות ברוקלין ואת ההתבטאויות האנטישמיות של מנהיגים כמו לואיס פרקאן ואחרים. אז אולי עדיין אין מקום לצאת בקריאה: חסלו את הגלות האמריקנית פן תחסל אתכם, אבל אני חושב שאפשר לומר ליהודים: הזהרו מן הגלות פן תסכן אתכם.

אדוני היושב-ראש, אני חושב ומציע, שמן הראוי לקיים דיון במליאה, שבו תיפרס היריעה של היחלשות הנוגדים שפיתח העולם התרבותי נגד כל התופעות הנאציות והפסבדונאציות וחקיקים שונים ומשונים שלהן, דיון שבו נבחן את התופעות המדיאנות, החל מהיידר וולדהיים באוסטריה, שיש בה יהודים מעטים, והתבטאויות אנטישמיות בפולין, שאין בה יהודים כלל, וכלה בתופעות דיוק, ביוקאן, ג'קסון ופרקאן בארצות-הברית, שבה שיש מיליוני יהודים.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת קליינר. רשות התשובה לסגן ראש הממשלה ושר החוץ דוד לוי. בבקשה.

חבר הכנסת שבח וייס, אני רוצה שתדע: חבר הכנסת קליינר לא התכוון להרע עם חיפה. אנכי, יש לי שאלה אליך: זה שאנחנו לא יכולים להסתדר בלעדך — זה מן הידועות. איך מסתדרת מפלגת העבודה בלעדך?

שבח וייס (העבודה):

אתמול העברתי בוועידה את כל ההחלטות.

היו"ר ג' גדות:

הם מודעים לבעיה הגדולה?

שבח וייס (העבודה):

עכשיו הם יהיו מודעים.

היו"ר ג' גדות:

זאת אומרת, עשינו שירות למפלגת העבודה או לך? מעניין. בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון היום על תופעת הניאונאציזם בארצות-הברית, כפי שבאה לידי ביטוי בשיעור התמיכה שקיבל הגזען דיוק בבחירות למשרת המושל בלואיזיאנה, הוא המשכו של דיון שנערך בכנסת בשבוע שעבר

אנחנו פועלים גם כפני ממשלות ופרלמנטים בעולם, על־מנת שאף הם ישמעו את קולם ויפעלו נגד הנגע והפגע הנורא הזה. מן הדין כי נמשיך לעקוב מקרוב, ואת זאת אנחנו עושים.

אני מעריך את יוזמתם בימים אלה של חברי הכנסת, המתריעים ומעלים את הנושא הזה כל אימת שהוא מתעורר בכל מקום בעולם. אכן זוהי חובתם, חובתנו כולנו.

אדוני היושב־ראש, ברור שדיון במליאה לא יוסיף דבר על הדברים האלה, שבהם ולמענם כולנו מאוחדים בבית הזה, בארץ הזאת ובכל אתר ואתר. כפי שחבר הכנסת שבח וייס קיבל לפני שבוע את פנייתו להסתפק בתשובתי, כי אין מחלוקת על מה שצריך לעשות ואין עלינו להתייצב, אני מבקש אפוא גם מחבר הכנסת קליינר לקבל את פנייתי להסתפק בתשובתי זו.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, כבוד השר. חברי הכנסת, רומה שעניין זה, העומד על הפרק, הוא רציני כל כך ונמצא בקונסנסוס רחב כל כך, שיהיה מותר לי, כיושב־ראש, לחרוג מן הפרוצדורה הנוקשה מאוד ואכן להציע לחבר הכנסת קליינר להסכים להצעת השר ולהסתפק בדברי התשובה שלו. חבר הכנסת קליינר, האם תיאות?

מיכאל קליינר (הליכוד):
אכן שמעתי.

היו"ר ג' גדות:

לא, לא, סליחה, הפרוצדורה פה מחייבת אותי לשאול אותך: כן או לא?

מיכאל קליינר (הליכוד):

אחרי ששמעתי את התשובה הממצה של השר, התשובה היא: כן.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך. אני מברך אותך על תשובתך.

בחריצות וללא ליאוא, בגבולות ארצות־הברית ואף מחוצה לה, במעקב, בהתרעה ובמאבק מתמיד בגזענות ובאפליה.

על־פי נתוני הליגה נגד השמצה, מסתמנת בשנים האחרונות עלייה באירועים בעלי אופי אנטישמי בארצות־הברית. עם זאת, תופעות אלו היקפן קטן לאין שיעור בהשוואה לגילויי האנטישמיות המקומית, לדוגמה — וכדאי שהכנסת תדע את הנתונים האלה — במהלך 1990 נרשמו בכל רחבי ארצות־הברית כ־750 מקרי תקיפות ואיומים על רקע אנטישמי, בעוד בגרמניה לבדה נרשמו כ־900 תקיפות פיזיות של יהודים וזרים במהלך חודש אחד בלבד, אוקטובר 1991.

שגרירות ישראל בווינגטון והקונסוליות שלנו בכל רחבי ארצות־הברית פועלות בעקביות, בשיתוף פעולה עם הליגה נגד השמצה ועם כלל היהדות המקומית, להגברת לימודי השואה כמערכת החינוך האמריקנית, במיוחד בכתיבה־הספר התיכוניים ובאוניברסיטאות. בלואיזיאנה עצמה מתקיימים לימודים אלה בשלוש האוניברסיטאות המרכזיות של מדינה זו.

לאחרונה החליט הממשל האמריקני להקצות משאבים להקמת מוזיאון לאומי להנצחת שואת יהדות אירופה.

ההתאגדות הרחבה של אישים וארגונים, יהודים ולא־יהודים, להנחית מכה ניצחת לגזען דיוק היא הוכחה לכך, שהגזענות אינה כתי־השלמה בארצות־הברית.

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מסכים כי זו חובתנו לעקוב מקרוב, יום יום ובכל מקום, אחר ההתעוררות הנוראה הזאת, הבאה להמחיש בממדים שונים את תחייתה של המפלצת הנאצית ואת ההתעוררות המתחדשת של האנטישמיות. הבית הזה הוא הכרומטר של העם היהודי בכל אתר ואתר. מכאן אנו משמיעים את זעקתנו־מחאתנו ועושים למען דיכוי ההתעוררות הזאת, שכל כולה ביטוי של דברים שנרמזה היה שנעלמו ולא ישובו עוד לאחר מלחמת־העולם השנייה, שבה ראתה האנושות כולה את הזוועה שהאדם הגדל על־פי אותה תפיסה מסוגל לעשות.

ז. הצעה לסדר־היום

צווים, הוראות והנחיות לטיפול בזכויות קנייניות ובזכויות לנזיקין ולמקרקעין — על־פי פליאה אלבק

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא — הצעה לסדר־היום שמספרה 5937: צווים, הוראות והנחיות לטיפול בזכויות קנייניות ובזכויות לנזיקין ולמקרקעין — על־פי פליאה אלבק. תביא את ההצעה לסדר־היום חברת הכנסת שולמית אלוני. בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, אני חייבת לומר, כחברת כנסת ותיקה מאוד, שמעולם לא הרגשתי נכונה, מבווישת ופגועה כל כך כמו שאני חשה היום, לנוכח דברים הנעשים בשם ממשלת ישראל, בסמכות וברשות.

אני מניחה, שרוב חברי הכנסת קראו והם יודעים, והעיתון "גלובס" פרסם בהרחבה גם את המקרה שכבר נדון בכנסת בעבר, על הוראה של גברת אלבק, שהיא עובדת מדינה ופועלת, כל עוד לא נאמר אחרת, בשם משרד המשפטים, שערכי שאשתו נהרגה על־ידי צה"ל, למעשה הרוויח מכך. דנו על זה בהרחבה.

עכשיו אנחנו רואים, שהנשים מרוויחות מכך שהבעל נהרג, אולי זאת המלה, אולי נרצח זאת מלה לא יפה, על־ידי לחץ פסי מתון, הנשים המבקשות זכויות, בתי־המשפט המחוזי קבע, כי אומנם מגיעים להן פיצויים, נזיקין ורכוש, ואז מופיעה גברת אלבק, כעורער שהיא מגישה לבית־המשפט, חתום על־ידיה, ועושה מעשה, ואולי כאן המבוכה הגדולה, שכמוה לא הייתה בהיסטוריה של העם היהודי.

אנחנו זוכרים את סיפור איזבל. אחאב מלך ישראל חמד את כרמו של נבות הישראלי — תמצאו זאת בספר מלכים א', פרק כ"א — ורצה לתת לו פיצוי גבוה, הוא רצה לתת לו חלקה טובה יותר של כרם, אבל נבות אמר: לא, זה שלי, מגיע לי, ולא אתן. המלך הבין: המלך, הרשות העליונה, אותו מלך חוטא כביכול, ולא כביכול, הבין שהוא כפוף לחוק, הלך לביתו עצוב, ואשתו, איזבל המרשעת לגלגה עליו ואמרה לו: אתה תעשה מלוכה לישראל, שכרם אתה לא יכול לקחת לעצמך? הוא ידע שהוא לא יכול, ואיזבל החמדנית גם היא הבינה שאי־אפשר, ומשום שהבינה שאי־אפשר ויש חוק, היא ביימה משפט. היה משפט, והביאו עדים זוממים על־מנת שייראה לפחות שיש

יושבים שם 20 שנה, הם קיבלו אדמות בשביל 100 משפחות, אדוני השר, וישבו שם 40 משפחות. אדמת מדינה — צריך להכין כביש. לא קיבלנו את האדמה לכביש כל זמן שהם לא קיבלו אדמה חלופית וכל משפחה ומשפחה לא קיבלה פיצוי.

קריאה:

— — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אינני יודעת היכן הוחלט, ואני מבקשת לבדוק זאת בוועדה.

אנחנו מפעילים את החוק העות'מאני של אדמות מדינה, ואנחנו, הממשלה, אחראים לזכויותיהם של האנשים היושבים בשטחים, או היושבים בכפרים הערביים בארץ, בדיוק כמו שאנחנו אחראים לכלל האדמות של מדינת ישראל, ושל אזרחי מדינת ישראל. והנה שם מכריזים על אדמות מדינה שלא לטובת התושבים, שמעבדים אותן לא 20 שנה אלא 50 שנה ו-100 שנה, ויש כאלה שהרבה יותר — — —

אליקים העצני (התחיה):

תלמדי, אלה לא אדמות מדינה; אדמות מדינה הן מה שלא מעובר, תלמדי את זה. חוץ מזה, הארץ — זה גם יהודה ושומרון; זה כל הארץ.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מדברת על כל הארץ; על הכפרים בגליל ועל חצי מיליון דונם 5.5 מיליוני דונם של כל השטחים האלה ביהודה, בשומרון ובעזה; חצי מיליון דונם הפקיעו בשלוש השנים האחרונות, והיום הולכים לכפרים ומפקידים אותם — — —

אליקים העצני (התחיה):

— — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני רוצה לקבל תשובה משר המשפטים.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מותר לממשלה לרשום אדמה על שמה אם היא שלה, אבל אם הממשלה הזאת דואגת לכלל התושבים, צריך לדעת ולקבל הנחיות כיצד פועל האפוטרופוס על נכסי נפקדים, לפי אילו כללים מפקיעים מאנשים אדמה שהם מעבדים אותה במשך שנים רבות. עם ששר "אל נא תעקרו נטוע", ועוקר 100,000 עצים — — —

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת אלוני, עליך לסיים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מסיימת. לנוכח המעט שעלה על פני השטח מפעילותה החרוצה-מאוד של הגברת אלבק, בשיטה שהחוק הישראלי אינו מקבלה והיא איננה מרוח החוק, מפני שאדם יכול להיות גם נבל ברשות התורה, ובעקבות פעילויות הנעשות ומעוררות רוע, שפקידים במשרדי הממשלה עושים דין לעצמם ללא החלטה של הממשלה וללא דיון מבחינת הנחיה על חוקים, תקנות, צווים והחלטות, תוך עירוב של גורמים שאינם ממשלתיים — אני מבקשת דיון. יש להבהיר את הצווים על-מנת שיהיו ידועים ומפורסמים לכול וכדי שלא תהיה בהם אפליה בין אדם לאדם.

צדק: לא ייעשה, אבל ייראה. היא הבינה שגם המלך כפוף לחוק, ורק לאחר שהרשעו את האיש על-פי דין, לקחו את נכסיו. מאז איובל היא סמל ל"רצחת וגם ירשת".

פליאה אלבק מפליאה אותי. בערעור שלה, שבו היא מתארת סעיף אחר סעיף עד כמה נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים עוין את המדינה וטועה בכל אשר הוא עושה, היא קובעת, שבכלל מה מגיע להם? — האיש היה יושב בבית-הסוהר מרבית חייו. היא פוסקת, מגישה כתב-אישום, אוסרת ופוסקת לאחר שהאיש מת. זה חידוש שעוד לא שמעתי עליו, וזה בשם מדינת ישראל, רבותי.

אדוני השר, אנחנו מתוודעים למקרים בודדים שמגיעים אלינו על-ידי עיתונאים שעונים פקוחה, שפרסמו, כל אחד יכול לקרוא, ואין לפני העיתונאים או לפני הציבור אלא שני המקרים שהובאו בפניו. אבל אנחנו למדנו יותר מזה: יש בארץ חוק נכסי נפקדים, ויש גם מי שממונה על הנכסים האלה, האפוטרופוס לנכסי נפקדים. תפקידו לדון בנכסים האלה ולשמוע את האזרחים שבהם נוגע העניין.

מה אנחנו לומדים? וישב כאן העורך-דין אסא, למעלה — שכשם חביבה של אורח. עורך-דין וכוונטירון, הוא זקוק לאישור רשמי ביחס לנכס של ערבים, נוצרים לעניין זה, בבית-לחם. העורך-דין הזה לא הואשם לא בזיוף ולא כמי שכווגד במדינה וכו', אבל הגברת פליאה אלבק, שוב, כעובדת מדינה, בשם המדינה, מעכבת את האישור, מטלפנת ומודיעה לאנשי "הימנותא", שסורקת את השטחים ושוולחת כלשים ואנשים לחקור ולבדוק אם אפשר לשים יד על הנכס — אני עוד לא שמעתי שיוצאים כך לשטח לרדוף כדי למצוא נכסים ולהחליט על אנשים שנפקדים.

יתירה מכך, אדוני השר, ב-15 באוקטובר שנה זו דיבר חנן פורת כאן וסיפר לנו, שכאשר הם הגיעו לעיר-דוד ולקחו את הבתים בכפר-השילוח — דרך אגב, צריך לחשוב על אותו עיקרון, שמחזירים או לוקחים חזרה בתים בכפר-השילוח, אם לא יבוא מישוה על אותו כסיס לתבוע בתים בקטמון: כדאי מאוד להיזהר בדברים האלה, מכל מקום, לא זאת השאלה שלי עכשיו. חבר הכנסת חנן פורת סיפר כמה שעות הם בילו במינהל מקרקעי ישראל, ב"הימנותא" — — —

קריאה:

— — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

עכשיו אני מוסיפה, אדוני השר, מדבריו של חבר הכנסת חנן פורת: — ובאפוטרופוס לנכסי נפקדים. מה להם אצל האפוטרופוס לנכסי נפקדים? האם אני, כאשר אני חומדת דברים, אני הולכת ויכולה לקבל אותם? או שיש נהלים כלשהם בעניין הזה? מובן שהדבר הזה מלווה ברכות טובות לגברת פליאה אלבק.

יש לנו שיטה של הפקעת אדמות שנקראות אדמות מדינה, ובעניין הזה אני חושבת שהגיע הזמן שנבדוק את הדברים. הנה, אדוני השר, היינו צריכים להכין את הכביש תל-אביב — אשדוד, שעבר באדמות מושב בני-דרום — — —

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת שולמית אלוני, זמןך חס.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני אצטמצם בדברי. האדמות הן אדמות מדינה, בני-דרום

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחברת הכנסת שולמית אלוני. רשות התשובה לשר המשפטים דן מרידור.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הטענות שהשמיעה חברת הכנסת שולמית אלוני יש להן שני ראשים. חלק אחד נוגע למעשים או למכתבים או לפעולות הקשורים במנהלת המחלקה האזרחית של פרקליטות המדינה, הגברת פליאה אלבק. חלק אחר נוגע למדיניות כללית של האפטרופוס על נכסי נפקדים, או לאפטרופוס הכללי, או למדיניות ההפקעה, וכן הלאה.

לגבי החלק הראשון אני מבקש להתריע שוב על תופעה, שאני רואה אותה חזרת ונשנית בכנסת. הוגש ערעור מטעם המדינה על פסק-דין שניתן בבית-המשפט המחוזי בירושלים. הערעור טרם התברר, הוא מונח בבית-המשפט העליון. אני חושב שלא ראוי, גם מוזיק, ועוד יותר — מסוכן, אם בית-המשפט, כשהוא פוסק, ילווה במקלה פוליטית.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אולי תיקח אותו חזרה?

שר המשפטים ד' מרידור:

שהכנסת תלווה בדיונים שלה, כהערות שלה, אולי גם בפסיקות שלה, את מה שבית-המשפט העליון צריך לעשות מכוח תפקידו.

טענתי טענות כאלה כלפי חברי כנסת שונים בנושאים שונים, לא כולם "פוליטיים", או בעלי רגישות פוליטית. היה פה מי שהעלה עניין שנוגע למשפט מסוים שהיה בבית-המשפט העליון לפני כמה חודשים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ועד היום לא נדון, אף שניתן פסק-דין.

שר המשפטים ד' מרידור:

אחר כך העלו עניינים הנוגעים לרב לוינגר ולאייבי נתן, מכל הצדדים והכיוונים. אני מבקש מאוד מחברי הכנסת, בוודאי ממשפטני תיקה וידועה כמו חברת הכנסת אלוני, להימנע מלדון מעל כמת הכנסת בנושאים שבית-המשפט העליון או בית-משפט אחר דנים בהם בעת הזאת ממש.

אם יש טענה כלפי עניין הנמצא בבית-המשפט או כלפי עמדת המדינה, אפשר לדון בו, מותר לדון בו. אני מציע לעכב את הדיון עד שייגמר הדיון בבית-המשפט.

לכן אני מבקש לדחות את ההצעה לקיים דיון במליאה ובוועדה בנושאים האלה, שעדיין לא נדונו, או שלא נגמר הדיון בהם בבית-המשפט.

אנו מוכרח לומר גם, שלא נראה לי מה שראינו כאן היום, שחבר לשכת עורכי-הדין, עורך-דין, שהוא גם ידיד אישי שלי, נמצא כיציע ופונים אליו מעל כימת המליאה בעניין שהוא עסק בו. אני לא חושב שזה דבר שכדאי לחזור עליו, אף שאהרן אסא הוא ידיד שלי הרבה שנים. אני חושב שצריך להפריד. לא יכול להיות שעורכי-דין יפעלו, ואחר-כך יהיה לזה הד במליאה. נדמה לי שזה לא נכון.

לגוף השאלות האחרות שהועלו.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ממאי 1989 לא ניתנה תשובה.

שר המשפטים ד' מרידור:

הרי העניין מוכר לי והעניין צריך להיות מטופל. אני רוצה לומר משהו בנושא העקרוני שהעלית. האפטרופוס על נכסי נפקדים הוא נאמן לא של המדינה ולא לצרכיה, הוא נאמן של הנפקדים ובשבילם. הוא צריך להחזיק ברכוש הזה בשביל הנפקדים, עד אשר יבוא יום ויכול להחזיר להם, או אם יש סיבה לפעול אחרת, למשל כאשר ברור שלא יבואו — לממש את הרכוש ולהשאיר בשבילם את תמורתו בדרך הוגנת, ואחת היא אם הנפקד הוא יהודי או ערבי, מוסלמי או נוצרי, או בן כל דת אחרת.

אדמות המדינה, שלא כמו אדמות הנפקדים, נועדו לצרכיה של המדינה, לצורכי הציבור, ועל הקצאתן והשימוש בהן ממונה הממשלה, על-ידי גופים שונים שלה. מה הן אדמות מדינה ומה איננו אדמות מדינה — זה נקבע על-פי החוק. אם מדובר בשטח ישראל הריבונית שהחוק הישראלי חל בה — יש חוקים שקובעים את הדברים האלה, ולא אכנס אליהם. אם מדובר בשטחי יהודה, שומרון ועזה — החוק החל במקום קובע את הדין שם.

קביעת אדמות מדינה נעשית על-פי הדין שם. יש אפשרות להתווכח על העניין מבחינה משפטית, יש אפשרות לעורר שאלות בנושא קונקרטי כזה או אחר, אבל אני לא שמעתי עד היום טענה, שהדברים לא נעשים בהליך הקבוע על-פי דין.

הפקעת אדמות, הגברת אלוני, היא נושא קשה וכאוב, ואפשר לעשות אותה אצלנו בעיקר מכוח שני חוקים: או פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור) משנת 1943 שהיא פקודה כריטית, ולפיה יש פיצוי שקבוע בחוק, הוא הפיצוי המלא על ערך הקרקע בעת הפקעתה, כאשר הפיצוי הזה צמוד למדד המחירים לצורך עד יום התשלום; ויש אפשרות להפקיע גם על-פי חוקים אחרים, בעיקר חוק התכנון והבנייה, אבל גם חוקים נוספים, וצורכי ציבור מפורטים שם. אגב, שם לא תמיד יש פיצוי. למשל, כל אדם יכול שיופקעו ממנו רבע עד 40% משטח אדמתו לצרכים של תכנון בנייה כלי שיקבל אגורה שחוקה בתמורה.

אם אנחנו מדברים על הפקעה, שאת נגעת בה, לענייני סלילת דרך, יש פקודה הקובעת את ההפקעה הזאת. יש פיצוי שצריך לתת לפי הפקודה הזאת. אני מוכן לעזור לעמוד על כך שבכל מקום, אם הבעלים הקודם היה אזרח המדינה או אזרח חוץ, יהודי או ערבי, נוצרי או מוסלמי, יינתן לו הפיצוי המלא המגיע לו לפי השווי האמיתי של הקרקע; וגם לדאוג לכך שההפקעות תיעשנה לצרכים אמיתיים, כמו הפקעת קרקע לצורך סלילת דרך, לצורך בניית עיר, יישוב. כל אלה דברים שהם בעיני מושכלות ראשונים.

אליקים העניני (התחיה):

להיפך, לפי החוק הירדני לא מגיע ואנחנו משלמים.

שר המשפטים ד' מרידור:

זה ביהודה, בשומרון ובעזה.

לסיכום אני רוצה לומר: אני יודע שהנושאים האלה מעוררים מחלוקות רבות. אני יודע שההתקפה על הגברת אלבק הפכה להיות אצל אנשים מסוימים עניין שחוזרים עליו מדי פעם בפעם. אני מקווה שזה ישכך, או ששכך שכך בעיקרו. תשובות נתתי לגוף העניין.

גם לא היה פה ציטוט נכון, הגברת אלוני. הגברת אלבק לא כתבה "ערבי שאשתו נהרגה". היא לא כתבה כך. היא טענה

היו"ר ג' גדות:
אני מבקש ממך.

סדר-היום נקבע, כתוב בדקדקנות. כבוד השר יכול לבקש להסיר את ההצעה, יכול לבקש להעביר זאת לוועדה, יכול להסכים אתך לקיים דיון במליאה. הוא אינו יכול לשנות את סדר-היום, שנקבע על-פי מה שנקבע. לכן, אם את רוצה להציע הצעה אחרת, את יכולה לתאם זאת עם השר, זה יכול לדין בנשיאות, ויאשרו או לא יאשרו. זה יעבור את כל התהליך, מראשיתו ועד תומו.

ברגע זה עומדת על הפרק הצעה לסדר-היום ברורה מאוד ומנוסחת היטב. לכן, אדוני השר, אני פונה אליך, ולא אליה.

שר המשפטים ד' מרידור:
התשובה פשוטה. אם ההצעה עוסקת בגברת אלבק, כפי שכתוב בהצעה, אני מבקש להסיר אותה.

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הצעה אחרת.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הצעה אחרת.

היו"ר ג' גדות:
בבקשה. מי מבקש? חבר הכנסת צבן, בבקשה. אני מבקש שבפתיחת דברייך תאמר מה הצעתך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הצעתי היא להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני חושב שהנושא שהעלתה חברת הכנסת שולמית אלוני הוא נושא, שמכל ההיבטים שלו חייב להיות בוועדה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אדוני, אני בכל זאת מבקש להסב את תשומת לבך להרבה מאוד תקדימים בבית הזה, שבהם כאשר הבית נתקל בבעיה מורכבת והיה צורך לשנות דברים, הושגה הבנה בין השר הנוגע בדבר לבין חבר הכנסת. וזה אמור לא רק לגבי הצעות לסדר-היום, אלא אפילו בהצעות חוק, שהן דבר הרבה יותר מוגדר. לפי הבנה בין השר למציע הועבר הדבר לוועדה, בכפוף להסכמה מקבילה בין השר הנוגע בדבר לבין חבר הכנסת.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לך, חבר הכנסת צבן. אתייחס לשניים מהדברים שהעלית. לאחד אני מסכים, לשני — לא. אני מסכים אתך, שמן הדין שהנושא יידון בהרחבה בוועדה. הדבר השני, שאינני מסכים לו, הוא לחרוג וליצור הפעם הזאת תקדים. אינני יוצר תקדימים.

ועכשיו, גברתי חברת הכנסת שולמית אלוני, האם את מסכימה להעביר זאת לוועדה?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מסכימה, ומבקשת — — —

היו"ר ג' גדות:
תודה רבה. חברי הכנסת, שני דברים עומדים על הפרק —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
סליחה, אתה מפסיק אותי.

טענה משפטית מסוימת. הערתי על הסגנון שלה, שהיא לא-ראוי. אבל אי-אפשר לצטט מה שלא היה כתוב.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אצל ערכי אשה עובדת — — —

שר המשפטים ד' מרידור:
סליחה, הגברת אלוני, יש מכתב. מה שהיה בו, היה בו. דיברנו על זה ארוכות, אני לא אחזור לכך. אני מצטט נכון מה שכתוב שם. לא צריך להרחיק עד איזבל ואחאב ועתליה וכל מלכות ישראל.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה לא קראת את הערעור שהיא הגישה.

שר המשפטים ד' מרידור:
אני קראתי את הערעור שהיא הגישה, ואני מבקש לדבר על דברייך שלך. שכאלו נכתב באיזה מקום "ערכי שאשתו נהרגה". לא כתוב כך. בעיתונים היה כתוב וחברי הכנסת אמרו, הגברת אלבק לא כתבה.

אני מבקש לסיים את הדברים בטון רגוע יותר מאשר ההצעה, אולי. אם הצעתה של חברת הכנסת אלוני היא לקיים דיון בכל מה שכרוך בהתבטאויותיה ובמכתביה של הגברת אלבק — אני מתנגד לכך. אין צורך בכך. אם הגברת אלוני רוצה להסתפק בכך שיהיה דיון במדיניות ההפקעות, הכרות אדמות מדינה, שימוש בנכסי אפוטרופוס — אין לנו שום דבר להסתיר. אני מוכן שבועדת החוקה יהיה דיון, יופיעו אנשי המדינה ויסבירו את המדיניות, יסבירו איך משלמים פיצויים, מתי מפקיעים, מתי מפקיעים ולאילו צרכים. אם חברת הכנסת אלוני תאמר שהיא מסתפקת בדיון בנושא הזה, ולא על עובד מדינה זה או אחר, אין לי התנגדות.

היו"ר ג' גדות:
היא לא יכולה, אדוני השר. אני מצטער.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מקבלת.

היו"ר ג' גדות:
סליחה, הגברת אלוני. לפני שאת מתנגדת למה שאני אומר, אולי תקשיבי למה שאני אומר. על סדר-יומה של הכנסת יש נושא שכתוב ומנוסח בדיוקנות רבה. הנושא מדבר על פליאה אלבק.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ג' גדות:
סליחה, חבר הכנסת שריד. אם אטעה לגבי התקנות, הוועדה תתקן אותי.

הנושא מוגדר וכתוב בצורה הכי ברורה בעולם. הנושא העומד על סדר-היום — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני רוצה — — —

היו"ר ג' גדות:
אני לא נותן לך רשות דיבור. וגם לא אתן לך רשות דיבור. אני כבר מודיע. את כבר קמה, לוקחת את המיקרופון. במטותא ממך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא לוקחת.

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

11 בעד, 21 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהנושא לא נכלל בסדר-יומה של הכנסת.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ג' גדות:

ועתה, אני מבקש להתייחס לדבריו, חבר הכנסת רן כהן. אכן, להצעות חוק — כן. להצעות לסדר-היום — לא.

הנושא הבא שעל סדר-יומנו הוא הצעה לסדר-היום מס' 5950, בעניין מעצרים בעקבות אי-תשלום קנסות ותשלומים שונים, של חבר הכנסת יאיר לוי. הוא איננו. אני מוריד זאת מסדר-היום.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אני מבקשת לרשום בפרוטוקול שאני פונה לוועדת הפירושים.

היו"ר ג' גדות: — — האחד, להעביר את הנושא לוועדה; השני, לא לכלול זאת בסדר-יומה של הכנסת. מי שמצביע בעד ההעברה לוועדה, מצביע "בעד". מי שמצביע שלא לכלול זאת בסדר-יומה של הכנסת, מצביע "נגד". נא להצביע.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אפילו הצעת חוק מותר להפוך להצעה רגילה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רן כהן, בזמן ההצבעה אין מדברים. לאחר ההצבעה אתייחס לדבריו. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 11

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום — 21

נמנעים — אין

ח. הצעה לסדר-היום

המלצת המשטרה להעמיד את ד"ר חנאן עשראוי לדין

היו"ר ג' גדות:

חדלי מחוצפתך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אתה גס-רוח.

היו"ר ג' גדות:

חדלי מחוצפתך. בבקשה, חבר הכנסת שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, הניסוח של ההצעה שלי —

הייתי מבקש, אם אפשר שחבר הכנסת ריבלין לא יפריע לשמוע את דברי, שהרי הוא צריך להשיב על ההצעה שעל סדר-היום.

האמת היא, שהניסוח של ההצעה שלי, כפי שהוא מופיע כאן, מיושן מעט. אני לא עומד כאן היום על הכמה משום שאני חושש שד"ר חנאן עשראוי תועמד לדין, למרות המלצת המשטרה, אם היתה אומנם המלצה כזאת. אני סמוך ובטוח שד"ר חנאן עשראוי לא תועמד לדין, וטוב שלא תועמד לדין. לא צריך להעמיד אותה לדין, אי-אפשר להעמיד אותה לדין. ולא זאת הסיבה לכך שאני עומד כאן היום.

הסיבה לבקשתי לדבר על הנושא הזה היא, שמהחלטת שלא להעמיד אותה לדין נובעות הרבה מאוד משמעותיות והרבה מאוד השלכות, ועל ההשלכות האלה אני רוצה לדבר היום.

לכאורה איננו יודעים בשלב זה מה תהיה התוצאה הסופית, כי הרי היועץ המשפטי לממשלה עדיין שוקל ועדיין מכרר ועדיין מלבן את העובדות. אבל אני אומר, רבותי, הרי זו פארוסה: פארוסה שלא באשמתו של היועץ המשפטי לממשלה, הממשלה קלעה אותו למצב כזה, שאני חייב להגדיר אותו כפארוסה.

היו"ר ג' גדות:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום מס' 5988, בנושא: המלצת המשטרה להעמיד את ד"ר חנאן עשראוי לדין. חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת אלוני, בזה הרגע את מפריעה לחבר סיעתך להתחיל בנאומו. אודה לך — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת אלוני, אני קורא אותך לסדר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

מן הדין שתתייחסי בכבוד ליושב-ראש הישיבה, הנהוג בקפדנות על-פי התקנון. קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): גם בשלישית.

היו"ר ג' גדות:

ואני קורא אותך לסדר בפעם השלישית.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אתה סתם גס-רוח.

בגלל ההונאה העצמית. מה אנחנו בעצם עושים? אנחנו אומרים לשירותי הביטחון שלנו, מוסד חשוב, חיוני, רגיש, צריך לשמור עליו, צריך לשמור גם על האמינות שלו, מה אנחנו אומרים לשירותי הביטחון? אל תספרו לנו מה שאתם יודעים, אל תספרו לנו מה שאתם יודעים. ואם אתם מספרים לנו מה שאתם יודעים, אל תספרו שסיפורם לנו. ואם במקרה משהו ישאל אתכם, תשיבו שאינכם יודעים. זאת אומרת, אנחנו, בדין, מקעקעים את המוסד החשוב הזה, משחיתים אותו, מכלים כל חלקה טובה.

באו בטענות למשטרה. שמעתי גם חברי כנסת שבאו משום-מה בטענות למשטרה. מה הטענות למשטרה, ריבוננו של עולם? מה אנחנו אומרים למשטרה? אנחנו אומרים למשטרה: אל תתאמצו יותר מדי ואל תדעו יותר מדי. עיניים לכם ולא תראו, אוזניים לכם ולא תשמעו. אנחנו אומרים למשטרה: אתם יכולים לפתוח חק, אבל, אנא בטובכם, יישאר החק הזה פתוח מכאן ועד להודעה חדשה. זה מה שאנחנו אומרים למשטרה, זה מה שאנחנו אומרים לשירותי הביטחון.

מה אנחנו אומרים לפרקליטות המדינה? גם אותה אנחנו משחיתים, מעוותים אותה, מקמטים אותה. אנחנו אומרים לפרקליטות המדינה: אל תחקרו ואל תדרשו יתר על המידה ואל תשאלו שאלות מיותרות. אנחנו אומרים לפרקליטות המדינה: תכוונו את האנטנות שלכם, את האנטנות הרגישות שלכם, אל עבר לשכת ראש הממשלה ותשתדלו לשמוע מה בעצם לשכת ראש הממשלה משרת אליכם. גם את הפרקליטות אנחנו מכופפים. גם ממנה אנחנו שוללים את האינטגרטי שלה, את היורש האינטלקטואלי האלמנטרי.

כך אנחנו נוכל לעבור, כשזה מה שאנחנו עושים למשטרה, לשב"כ ולפרקליטות?

ומה אנחנו אומרים לבתי-המשפט? לבתי-המשפט אנחנו אומרים: אל תעשו משפט אלא תעשו מספח. זאת אומרת, יש אנשים שאפשר להעמיד אותם לדין, ויש אנשים, שחם וחלילה, אל תיגעו בהם כי אסור לגעת בהם. מכלים אחרות, אני רוצה לומר את זה באופן הפשוט ביותר, יש היום בארץ אנשים שיש להם חסינות, אבל איזו חסינות יש להם? יש להם חסינות אמריקנית. אדוני השר, רק בגלל החסינות האמריקנית הזאת אתם אינכם משליכים לבית-הסוהר את האנשים האלה שאתם יודעים בדיוק — אולי אתה לא יודע, אבל תשאל, אני לא יודע אם יספרו לך, אבל אני יודע ואני מספר לך — אינכם מעמידים אותם לדין משום שאתם יודעים שיש להם חסינות אמריקנית, ואתם יודעים שאסור לגעת בהם, ואם תיגעו בהם, תהיה שערורייה בין-לאומית. אתם מפחדים, ובצדק אתם מפחדים.

מה צריך לעשות, כדי להציל את המערכות האלה, את המוסדות האלה מפני הרס מוחלט, הרי אנחנו הורסים אותם, מה צריך לעשות? צריך לעשות דבר פשוט מאוד: את המקור לכל העיוות הזה, לכל האכסור הזה, את המקור הזה צריך לבטל: והמקור הוא החוק. הרי מעתה ואילך רק נלך ונסתכך, הרי הדברים לא ייעשו יותר פשוטים, כי יותר אנשים יפגשו יותר אנשים ידברו, וכבר לא יכולתם אף שרציתם להעמיד לדין. אם עכשיו תרצו להעמיד לדין, הרי זה יהיה משווע לשמים עוד יותר. זאת אומרת, לא תוכלו להעמיד לדין. הלכה ראין מורים כן. חוק שאין אוכפים אותו, מי צריך אותו? אם תאכפו אותו, תסתככו, כלנו נסתכך.

ריבוננו של עולם, החוק הזה נולד בחטא והוא מחטא את הרבים. לכן בואו ניפטר ממנו. למה, בגלל זה שיש פה שיקולי יוקרה? בגלל זה שאנחנו אמרנו ואתם לא שמעתם, וכאילו יש

זו העמדת פנים, זה משחק מכור, זו הונאה עצמית. הרי אנחנו יודעים מראש מה תהיה החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה. אין שום דאגה בלבי. אני יודע שהוא יחליט שלא להעמיד את ד"ר חנאן עשראוו לדין. אני מתחייב על זה.

אבל אנחנו כבר אחרי החלטתה של פרקליטת המדינה, הגברת דורית בייניש, שגם היא לא היתה מפתיעה ומרעישת במיוחד. הכול נתון, הכול צפוי, אפילו הרשות לא נתונה, כי אין רשות להעמיד את ד"ר חנן עשראוו לדין, ויש מי שנותן את הרשות הזאת, ואני אדבר עליו.

היא, פרקליטת המדינה, החליטה שלא להעמיד את ד"ר חנאן עשראוו לדין, משני טעמים עיקריים. אם ירדתי לסוף דעתה על-פי מה שהתפרסם בעיתונים, לא קראתי את המסמך, כמובן. הסיבה הראשונה: אין ראיות מספיקות. הסיבה השנייה, אני מבין, קשורה בשיקול ציבורי, בעניין הציבורי. ואני רוצה לדבר על שני הטעמים האלה, או שתי הסיבות האלה.

הסיבה הראשונה, אין ראיות מספיקות — ואני אומר: שקר וכזב. יש ויש ראיות למכביר. אולי הראיות האלה לא הונחו תחת ידה של פרקליטת המדינה. אני מקור מאוד את פרקליטת המדינה ומכבד אותה, אבל יש ויש ראיות למכביר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אצל שמי.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מודיע כאן וקובע, שהגברת חנאן עשראוו, כמו פייצל חוסייני, כמו עשרות פלשתינים אחרים, נפגשו גם נפגשו בחודשים האחרונים לפחות שלוש או ארבע פעמים עם יאסר ערפאת, והפגישות האלה שנערכו, נערכו בהסכמה שקטה ואילמת של ממשלת ישראל ובחסות אמריקנית. לכן, אין ראיות? יש ראיות כהנה וכהנה. ולמרות הראיות אתם אינכם מעמידים את הגברת חנאן עשראוו לדין, וטוב אתם עושים. אבל נראה אם אתם מיטיבים לעשות גם מבחינה אחרת.

השיקול הציבורי, בואו נקרא לילד בשמו, השיקול הציבורי הוא שיקול פוליטי. זה נכון גם לגבי אנשי חוק ומשפט. כאשר הם באים לשקול את שיקוליהם, יש לפעמים גם היכט ציבורי. אבל כאן אין מדובר בהיכט ציבורי. כל העניין כולו הוא פוליטי. זאת אומרת, מגלגלים לפתחם של אנשי חוק ומשפט סוגיות פוליטיות מובהקות, שכל כולן הן פוליטיות, מבקשים מהם להכריע, והם מכריעים על-פי רצונה של הממשלה. אנחנו יודעים באילו משטרים היו אנשי חוק ומשפט צריכים להכריע על-פי האינטרס המודמן של השלטון, ואנחנו איננו רוצים להימנות למשטרים האלה.

אני רוצה לשאול, מנין נובעת ההונאה העצמית הזאת, הפארסה הזאת? ההונאה העצמית הזאת מקורה בסיבה אחת, פשוטה מאוד, והיא החוק שאוסר מפגשים עם אש"ף.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בשעתך, כאשר הוכא החוק המטומטם הזה לכאן לדיון ולאישור, אנחנו הזהרנו אתכם. אמרנו לכם: זה חוק פוליטי מסוכן, לא יהיה אפשר לעמוד בו. זה מסוג הדברים של גוריה שאין הציבור יכול ואין הציבור רוצה לעמוד בה. אמרנו לכם שזה חוק מסכך מאין כמוהו ולא נדע איך לצאת ממנו. איזו לנו אם אנחנו אוכפים אותו ואיזו לנו אם איננו אוכפים אותו, ואינני יודע איזו אפשרות גרועה יותר. אתם, כרגיל, אטמתם את אוזניכם ולא שמעתם את האזהרות שלנו.

מה קורה עכשיו? עכשיו אנחנו משחיתים כמו ידיו את המערכות הכי רגישות והכי חיוניות שלנו בגלל העמדת הפנים,

בוה עכשיו כדי להודות בטעות, או לפחות להודות במקצת? בראו נבטל את החוק הזה.

הדבר השני שצריך לעשות: לאחר ביטול החוק יש לשחרר חיכך ומייד את אייבי נתן מבית-הסוהר. ריכונו של עולם, יושב אדם בבית-הסוהר על עבירה מסוימת, משום שאותו יכולתם לשפוט ואחרים אינם יכולים לשפוט, זה לא עוול משווע לשמים? למה, משום שבאייבי נתן מתעניין רק ארגון "אמנסטי", ולא מתעניין הממשל בושינגטון? משום שהממשל בושינגטון לא פרס עלי, לצערנו הרב, את חסותו ולא נתן לו את המטרייה האמריקנית? בגלל זה הוא צריך לשבת?

אומרים: הוא צריך לקבל חנינה. במצב שנוצר, אנחנו צריכים להיות מעוניינים, כולנו צריכים להיות מעוניינים. הוא כבר לא צריך לבקש חנינה. נשיא המדינה צריך לתת לאייבי נתן חנינה מיוזמתו שלו. ואני רוצה לומר מה הוא עוד צריך לעשות. הוא צריך לתת לו חנינה מיוזמתו שלו, וכאותה הזדמנות, אם הוא רוצה, קצת בשקט, לבקש ממנו יפה, בשם כולנו, סליחה. אייבי נתן, סליחה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שריד. רשות התגובה לשר הכלכלה והתכנון דוד מגן, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, כדי להעמיד דברים על דיוקם, אני מבקש לקרוא בפני חברי הכנסת — הרי חבר הכנסת שריד, בפנייתו לנשיאות הכנסת — — —

היו"ר ג' גדות:

לא, זה כבר אפילו מעבר ליחס הכי משפחתי שבעולם שאני יכול לנהוג בו. חברת הכנסת שולמית אלוני, אני מבקש ממך לעזוב את האולם. הרי זו ממש התגרות. את הוצאת מן האולם.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא הוצאתי.

היו"ר ג' גדות:

צאי מן האולם.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אל תצעק.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש מן הסדרן לבקש ממנה לצאת.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני יוצאת.

היו"ר ג' גדות:

לא, את אומרת את זה כבר בפעם השלישית. אני מבקש מהסדרן לבקש ממנה לצאת, ואני רוצה להגיב על עניין זה. חברת הכנסת הוצאה מן האולם, נעמדה ליד הדלת ועישנה סיגריה. לא הורעתי ולא ביקשתי שתצא, כי חברה עמד אצל הדוכן. לאחר מכן היא ישבה אצל העוור הפרלמנטרי שלה ודיברה, לאחר מכן דיברה דיבורים נוספים עם חברי כנסת נוספים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אפשר להעיר על כך?

היו"ר ג' גדות:

לא. אין לך רשות דיבור.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

היו"ר ג' גדות:

אין לך רשות דיבור. אתה נקרא לסדר, חבר הכנסת רובינשטיין. אין כאן חברי כנסת עם זכויות יתר; גם לא לך, חבר הכנסת רובינשטיין.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

על מי אתה מגן? עלי היית מגן על דבר כזה? נהייתם כנופייה.

היו"ר ג' גדות:

איזה מין חוצפה זו לעמוד ולהגן. אולי תגן על היושב-ראש, שנהג לפנינו משורת הדין? איזה מין חוצפה זו. אולי תגן על היושב-ראש, למען הפרוטוקול, למען הפרוצדורה, כדי שיוכל להגן עליך כפעם הבאה. רשות הדיבור לשר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

היו"ר ג' גדות:

אין כאן פנים שהם מחוץ לפרוטוקול. בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, פנייתו — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

תרשה לי להגיב על דברך, שאין להם שחר.

היו"ר ג' גדות:

סליחה, אדוני השר. מה חסר שחר, חבר הכנסת רובינשטיין?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

כל מה שאמרת, ואם תרשה לי, אני גם אגיב על כך.

היו"ר ג' גדות:

מה חסר שחר? כל מה שאמרת, אמת לפניך היתה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

לא. אתה נהגת שלא לפי המקובל — — —

היו"ר ג' גדות:

על מה? על זה שהיא קראה ליושב-ראש הישיבה, שהוא איש פוליטי שנוהג על-פי צו מפלגתו? האם שמעת את זה? בבקשה, כבוד השר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

יש דרך להגיב על כל דבר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, פנייתו המקורית של חבר הכנסת שריד לנשיאות הבית אמרה, ואני מצטט: "אבקש לדון בדחיפות בהמלצת המשטרה להעמיד את ד"ר חנאן עשראוו לדין". אני מבקש להעמיד דברים על דיוקם.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

לפחות תגיד תודה לחבר הכנסת יוסי שריד, עכשיו יראו אותך בטלוויזיה בגללו. הוא העלה את הנושא, אתה משיב לו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון, אנא. אדוני השר, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון, חבר הכנסת כיתון, אנא, אתה לא
ברשות דיבור.

קריאות:

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת תיכון, חבר הכנסת ביטון.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

כן, אדוני.

היו"ר ג' גדות:

אתה רוצה את רשות הדיבור?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

לא.

היו"ר ג' גדות:

תודה, בבקשה, אדוני השר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

כדי להעמיד דברים על דיוקם, אני מבקש לקרוא מסמך שהועבר אלי על-ידי מפכ"ל המשטרה, מסמך פנימי אשר יצא ביום כ"ט בחשוון התשנ"ב, 6 בנובמבר 1991. כותב ניצב אלכס איש-שלום, עוזר ראש אגף החקירות, אל מר יוסף חריש, היועץ המשפטי לממשלה — אני מצטט: "רצוף התיק הנדון שנחקר ביחידה הארצית לחקירות בגין מפגשים עם אש"ף. בתיק יש ראיות לכאורה נגד חנאן עשראורי, זה על סמך ריאיון טלוויזיוני בעמאן, ואילו נגד חוסייני אין ראיות להעמדתו לדין; 2. כפי שתיווכח לדעת, נותרו מספר נקודות טכניות להשלמה והן תושלמנה אם וכאשר תורה להעמיד לדין; 3. נא לאשר את הקבלה".

אם כן, חבר הכנסת יוסי שריד, מיותר להדגיש בפניך, כי הממשלה פועלת בכמה וכמה רזעות, כפי שהמדינה פועלת ומתפקדת בכמה וכמה רשויות.

תפקיד המשטרה הוא לחקור, מי שקובע אם יש להעמיד לדין, מי שצריך לבדוק את תיק החקירה, מי שצריך לקבוע אם יש המשכיות והעברת הנושא לרשות המשפטית, הוא היועץ המשפטי לממשלה. ואתה יודע כי לא היה תקדים בעבר ואין תופעות כאלו בהווה, ואני מאמין שלא תהיינה בעתיד, שהממשלה היא המחליטה אם יש להעמיד גורם כלשהו לדין. היועץ המשפטי הוא מוסד בפני עצמו, מוסד השואב את כוחו מהמלצות ועדת-אגרות הראשונה, והיועץ המשפטי לא מקבל תכתיבים כלשהם מהממשלה; לא קיבל, לא מקבל ולא יקבל.

המצב העוכרתי הוא, שתיק החקירה הועבר לפרקליטות המדינה. מהתוכן וממבחן הניסוח של הפנייה של המשטרה אתה יכול להבין, שלא היתה המלצה כלשהי. כפי שאתה אמרת, ואתה יודע את אשר אתה אומר, היועץ המשפטי לממשלה טרם קבע את עמדתו בעניין, ומרחב השיקולים שלו רחב הרבה יותר מזה של המשטרה. לממשלה כממשלה אין שום מעמד ואין שום סמכות להתערב בתהליכים הללו, ורק לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה יקבע את עמדתו, יש מקום להביע דעה על שיקוליו של היועץ המשפטי לממשלה.

לי, כחבר הממשלה, ואני יכול להעיד בשם חברי הממשלה, לא ידוע אם היועץ המשפטי לממשלה קבע עמדה

— להעמיד את הגברת עשראורי לדין או שלא לפתוח בהליכים משפטיים.

הקשבתי לדברייך ואני חייב להזכיר, ביודעי כי אתה פרלמנטר ותיק ובדרך כלל משתדל להגיע לחלטות בדרך הנבונה והטובה ביותר, שלא דיברת בכל דברייך כאן על המלצת המשטרה או אי-המלצת המשטרה. דיברת על עניין אחר לגמרי, על החוק שנתקבל ביוזמת ממשלת האחדות הלאומית שכראשה עמד מר שמעון פרס, והכנסת אישרה אותו רק לפני שש, אולי לפני שש שנים וחצי. אתה טוען שצריך לתקן את החוק, אם כך, מדוע אינך מנצל את מעמדך כחבר הרשות המחוקקת כדי ליוזם הצעת תיקון לחוק או הצעת חוק חדשה, במקום להעלות כהצעה דחופה לסדר-היום של הכנסת נושא, שמסתבר שאין לו שום כיסוי בשטח? אם תנקוט דרך זו תוכל הכנסת לשבת, לדון בעניין ולפסוק את פסקה.

אשר על כן, אדוני היושב-ראש, אני מציע וממליץ בפני חבר הכנסת יוסי שריד, אם בכוונתו להמליץ בפני הכנסת לשנות את החוק, לתקן את החוק, או להמליץ על קבלת חוק חדש, יואיל נא לפעול לפי תקנון הכנסת — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חשבתי שהממשלה תשנה אותו. מה שאתה אומר זה לא-רציני. תנמק — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

ומה שאתה אומר זה תמיד רציני.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מדגיש ואומר — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

למה לא תיוזם הממשלה עכשיו את תיקון החוק, לאחר שהיא נוכחה לדעת מה גורם החוק?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

מעמדך כחבר הכנסת אינו פחות מזה של הממשלה. כחבר בית-המחוקקים אתה יכול ליוזם הצעות חוק, אינך צריך את התערבות הממשלה. הכנסת יכולה להביע את דעתה לגבי הצעת החוק. אם אתה חרד כל כך לעניין ומשוכנע כל כך שצריך לתקן את החוק, אינני מכין מדוע אתה נמנע מלעשות זאת.

אני יודע משיחה עם יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת — — —

קריאות:

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני יודע מחבר הכנסת הפנים ואיכות הסביבה, לשבוע הבא, דיון בסדר-היום של ועדת הפנים ואיכות הסביבה, לשבוע הבא, דיון בעניין המלצת או אי-המלצת המשטרה בעניין הזה, ואין לי שום התנגדות לכך שהצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד תועבר לדיון בוועדת הפנים.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך. חבר הכנסת שריד, אתה מוכן להעביר זאת לדיון בוועדה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן.

היו"ר ג' גדות:

תודה. אתה מבקש הצעה אחרת, בבקשה, חבר הכנסת צחי הנגבי.

היו"ר ג' גדות:

אין לך רשות דיבור. אני אמרתי לך את זה פעמיים.

חבר הכנסת מצא, אני מודה לך על הפרובוקציה. הבית כולו מודה לך על כך.

חבר הכנסת דראושה, קריאת ביניים קוראים בקיצור. כשהיושב-ראש מבקש שתקשיב לו, תקשיב לו. אתה מכיר את הנוהל. אנחנו מתמודדים עם העניין הזה שוב ושוב. אנא. קריאת ביניים — זה לגיטימי. גם היא צריכה לקבל את רשות הדיבור.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
היום לא קטעתי אף אחד.

היו"ר ג' גדות:

אז גמרת את המכסה להבוקר? אני מבין שלא יהיו עוד קריאות ביניים. העסקה הזאת מקובלת עלי.

אם כן, רשות הדיבור להצעה אחרת לחבר הכנסת צחי הנגבי. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני יודע מה מפליא כל כך בהצעתו של חבר הכנסת דראושה, שהוא נפגש עם ערפאת. הרי לפני חודשים מספר הוא אמר שהוא מוכן לזחול על גחונו עד תוניס, אם ערפאת יקרא לו לשם.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אתה לא יכול להגיד דברים כאלה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אל תפריע לי.

היו"ר ג' גדות:

לא, חבר הכנסת דראושה, לא.

צחי הנגבי (הליכוד):

אתה לא אמרת, שאתה מוכן לזחול על גחונו עד תוניס אם ערפאת יורה לך?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אמרתי — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אבל הוא לא מדבר אמת.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, יש לי חרשות כשבילך: אף אחד לא מודד כמונה גייגר מי מדבר אמת, או לא-אמת. הוא, זכותו לומר מה שהוא אומר. וכותך שלך לומר מה שאתה רוצה לומר כשמגיע לך לדבר. ברגע זה עשית שני חטאים: אחד, שדיברת ללא רשות, והשני — דיברת ללא רשות בניגוד להסכם שבנינו, שאתה לא מדבר שלא ברשות.

אם כן, חבר הכנסת הנגבי, אולי הפעם ייתנו לך לסיים את דבריך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת יוסי שריד, כהרגלו, ממשיך בתפקודו ככנסת הזאת כסניגורו של השטן, במקרה הזה סניגורה של מי שמגלמת באזורנו את תפקידו של השטן. וזו הדין — דוקטור לאלמות, דוקטור להסתה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה — — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אתם יודעים, כולכם, שכולם נפגשים עם כולם.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כולם נפגשו, כל חברי המשלחת נפגשו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה — — —

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ג' גדות:

לא, לא. באמת.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה לדעת, חבר הכנסת דראושה, אם אתה נפגשת. אני רוצה לדעת אם אתה נפגשת עם יאסר ערפאת.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני נפגשתי עם ערפאת.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר — — —

קריאות:

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת הנגבי.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

יהושע מצא (הליכוד):

אתה עוד תשכב בבית-הסוהר. אתם תשכבו בבית-הסוהר עם אייבי נתן.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מצא — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, הרי אתה לא — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת הנגבי, אין לך רשות דיבור.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני יכול לדבר?

האלימות. לכן אותה אלימות שחבר הכנסת שריד יום אותה הפכה להיות מציאות חיינו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כאשר אתה מצטט את יוסי שריד — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

לכן אני מציע בנושא הזה לא לקיים דיון בוועדה, לא לקיים דיון במליאה, להסיר את הנושא הזה מסדר-היום.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה. חבר הכנסת הנגבי, אני רוצה להעיר לך הערה. כאשר אתה אומר לי — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תעיר לי הערה, אבל אני רוצה את זכות החשובה על הערתך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כאשר הוא מצטט את יוסי שריד, שיגיד מה כתוב שם.

היו"ר ג' גדות:

חברי היקרים, נא לשמור על השקט. חבר הכנסת חנן פורת, זה כולל גם אותך. חבר הכנסת רן כהן, אנא.

יש לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדה, השנייה — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. מי שמבקש להעביר את הנושא לוועדה, יצביע בעד. מי שמבקש שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת, יצביע נגד. נא להצביע.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 21

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 5

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

21 בעד, חמישה נגד, אין נמנעים. אני קובע, כי הנושא עובר לדיון בוועדת הפנים של הכנסת.

ט. הצעה לסדר-היום

המשא-ומתן על האוטונומיה נוכח לקחי האינתיפאדה

ושלום", על פייר, גיבור הסיפור, שמבקשים להשיא לו אשה על-כורחו, ולאחר שהוא מתייחד עמה זמן רב מדי לטעמו של אביה ודבר לא קורה, דופק האב על הדלת, מנענע את ידו של החתן בלבביות יתירה, מכרך אותו בברכת "מזל טוב", התזמורת מנגנת, הקרואים פוצחים בשירה, וגיבור הסיפור נשאר פעור-פה וחסר-אונים. חוששני לעתים, שמחזה מעין זה עלול להתרחש גם בפרשת המשא-ומתן המיועד לנו.

מכל מקום, מכל מהלכי המשא-ומתן העומדים על הפרק, דבר אחד אקוטי. הוא אקוטי בשל העובדה, שלראשונה האוכלוסייה הפלשתינית, שעד כה סירבה בכל תוקף להתייחס לנושא האוטונומיה, סירבה עד כה לשמוע דבר על משא-ומתן, מתוך הכרה ששעון החול שלה אוזל, שארץ-ישראל מיושבת

דוקטור לטרור — חנאן עשראווי. ואני מסכים עם דברי השר מגן. אין שום סיבה כרגע להעמיד אותה לדיון.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת מיעארי, התעוררת? בוקר טוב לך. שמעת ערפאת, קפץ לך הפיוז.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מיעארי, עכשיו אני רוצה לברך גם אותך ב"בוקר טוב".

צחי הנגבי (הליכוד):

כל תומכי ערפאת מתעוררים. רק שומעים את שמו, מייד נדלק להם הפיוז, הם חייבים לקום ולקפוץ.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת הנגבי, יש לך דקה לסיים את הצעתך.

אליקים העצני (התחיה):

אתה אמרת את הדברים האלה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת העצני, אני צריך עכשיו מילון למונחים. במי אתה תומך עכשיו, אינני מבין. אולי תאפשר לחבר הכנסת הנגבי לסיים דבריו?

צחי הנגבי (הליכוד):

אני חוזר: חבר הכנסת שריד ממלא בכנסת הזאת את תפקיד סניגורו של השטן. ואתה שטנית, חנאן עשראווי, לכאורה צריכה להיות מועמדת לדיון על מגעיה עם אש"ף. לא, אני מסכים עם עמדת השר מגן. היא עצמה אש"ף. האם נעמיד אותה לדיון על מגעיה עם עצמה, על הידברותה עם עצמה? אותה צריך לגרש מפה, מעבר לגבולותינו. הרי האשה הזאת עומדת ואומרת חד וחלק: צריך להסלים את האינתיפאדה, ואחרי יומיים מוסלמת האינתיפאדה, ובצומת-תפוח נורים ילדים ונשים ונופלים שני קורבנות, ועד היום אנו מכים אותם. וחבר הכנסת יוסי שריד על זה לא מתרעם. ודאי שלא, כי הוא כבר שנים קודם לכן כתב בעיתון "הארץ" "מדרוך למיגור הכיבוש הישראלי", שחלק גדול ממנו הוא שיטות פעולה ועבודה לטרור איך להסלים את האינתיפאדה, איך להסלים את

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, הנושא הבא הוא הצעה לסדר-היום שמספרה 5920: המשא-ומתן על האוטונומיה נוכח לקחי האינתיפאדה — של חבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, נעלמה תרועת הפסטיבלים, תמו הנאומים הנמלצים, תמה ועידת-מדריד. ועתה ניצבים אנו על ספו של משא-ומתן ישיר כביכול, כאשר השושבינים, ובראשם ארצות-הברית, מציצים בפתח, ובשעת הצורך אף דופקים על הדלת, מאיצים ולוחצים. הדבר מזכיר לי את האנקדוטה בספרו הגדול של לייב טולסטוי, "מלחמה

שבה כיום, בהעדר תוכנית האוטונומיה, הסכנה בדרכים רבה, נשק בידי האוכלוסייה, סכנות בדרכים — האם אנחנו יכולים להעלות על דעתנו שנוכל לקבל את תוכנית האוטונומיה הזאת, שיהודים יוכלו לחיות בביטחון ובשלום בחבלי ארץ אלה? שהאוטונומיה הזאת, שהאוכלוסייה שנושאת ונוחנת אתנו על סוגיה זו מצהירה בכירור שמגמתה להקפיד את ההתיישבות, ובהמשך לחסלה, ההתיישבות הזאת תוכל להתקיים שם? האם נוכל להבטיח למשפחותינו, לילדינו, שנוכל לחיות תחת שלטון אוטונומיה כזה? והאם לא ברור לך, כפי שברור לי, לאן תוביל האוטונומיה הזאת כשיש מצב של ואקום מדיני מסביב, כשיש לחץ של כל העולם, כשההצרה שלהם ברורה וחד-משמעית, גם אמירתנו שלנו, שנחבצו בתום חמש שנים את הריבונות, תישאר מלה ריקה מכל תוכן? מה גם, שוב, עם יד על הלב, היא סותרת במהותה את המגמה המנוסחת בהסכמי קמפ-דייוויד, הקובעת שהמשאומתן לגבי הסוף, הפתרון שינבע מהמשאומתן חייב להכיר בזכויות החוקיות, הלגיטימיות של ערביי ארץ-ישראל ובצורכיהם הצודקים.

יאיר שפרינצק (מולדת):
של העם הפלשתיני.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
נכון, העם הפלשתיני.

אני רוצה לומר לך, אני רוצה לומר לנו, כחברי כנסת, עלינו להביט בעיניים פקוחות במציאות המרה העומדת לקראתנו. מותר לנו לגייס לעזרתנו יועצים משפטיים, עורכי-דין — ואני שמעתי לא אחד מהם — כדי לומר, שאחר דחייה של 13 שנה, אחרי אינתיפאדה ששיתנה מציאות, יש מקום לבחון מחדש. כשעתנו הסכמנו גם לגבולות 1947, הגבולות האבסורדיים של ערב קום מדינת ישראל. ובכל זאת, לאחר מכן, כשהערכים לא קיבלו ופתחו נגדנו מלחמה, באנו אחרי מלחמת השחרור ואמרנו: נשתנה המציאות, יש צורך לדון בה מחדש.

איני שולל את רעיון האוטונומיה כשלעצמו תחת ריבונות ישראל, במסגרות מוניציפליות, כשמגמתו לאפשר לתושבים הערבים לנהל את חייהם הפנימיים בכוחות עצמם. אבל — כשאתה יודע מהי המסגרת, כשאתה יודע מהו הריבון, כשאתה יודע איך אתה מכתיב את מציאותנו שלנו.

האוטונומיה בנוסח הסכמי קמפ-דייוויד משמעותה אחת: שער רחב, דרך סלולה למדינה פלשתינית, ועלינו לעצור זאת שעה אחת קודם. קודם כול, מתוך הכרת המציאות, ומותר לנו לומר — ובזאת אני מסיים את דברי — השתנתה המציאות, אתם אלה ששיניתם אותה כראש ובראשונה, אנחנו בוחנים את המסמך הזה מחדש, שום דבר איננו מוסכם. רק מתוך אמירה כזאת, גם אם היא תהיה קשה, אמירה של עוז — יש אפשרות להגיע לקיום היסוד — השם עוז לעמו ייתן השם יכרך את עמו בשלום. תודה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת חנן פורת. רשות התשובה לסגן השר בנימין נתניהו, בבקשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חברי חבר הכנסת חנן פורת, חברי הבית, הנושא של האוטונומיה מקורו ברעיון של שני סוגי הפרדה. הפרדה ראשונה היא כשלבי המשאומתן, היא הפרדה בזמן. ההפרדה השנייה היא ברמות השלטון.

ההפרדה הראשונה, לגבי שלבי המשאומתן, ידועה. אנחנו מדברים על משאומתן בשני שלבים, כשהכוונה היא,

שההתיישבות היהודית כבר מונה יותר מ-110,000 יהודים כיהודה ובשומרון, שיש עלייה גדולה, הסותמת את הגולל על חזון פלשתינן הגדולה — נענית בהיסטריה ונכונה ללכת לקראתו, לקראת נושא האוטונומיה.

אני מבקש, אדוני סגן השר במשרד ראש הממשלה, דווקא בשל היותך אתה בוועידת-מדריד ובשל העובדה שייצגת אותנו שם בכבוד והעמדת את הטיעונים הרציניים המרכזיים של מדינת ישראל, להציג בפניך דברים שבוודאי ידועים לך, אבל לנסות לחדור גם במסגרת הזאת של הכנסת לאיזו אמירה, כנה, שבה נידרש להציץ אל התהום האפלה הקרויה — האוטונומיה נוסח קמפ-דייוויד, ולשאול את עצמנו, עם יד על הלב: לאן האוטונומיה הזאת מובילה?

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
למדינה פלשתינית.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אמרת זאת, ואני מוכרח לומר, שבמקרה דנן איני יכול לחלוק עליך.

אני רוצה לומר, ראשית כול: כותרת הסכמי קמפ-דייוויד והמסגרת לשלום שעליה הוסכם מציית, שהמשאומתן מגמתו להבטיח העברה מסודרת ובדרכי שלום של הסמכות. הווי אומר, זהו יעדה של האוטונומיה, ובהתחשב בצורכי ביטחון של כל הצדדים, ואז יהיו הסדרי מעבר, המשפט הזה הוא בעצם המכשלה הגדולה, שהורה בפני עליה מי שהיה שותף בניסוח הדברים באשר ליעד הסופי של האוטונומיה.

אבל, עכשיו, מהי האוטונומיה גופה? ראשית כול היא מציית עובדה פשוטה — על הממשל הצבאי הישראלי ומינהלו האזרחי לסגת, מתוך מגמה שתיבחר רשות מינהלית, מי שתחליף את הממשל הצבאי. פירושו של דבר, שכל מערכת המינהל והממשל, על קציני המטה שלה, בנושאי הבריאות והמים והכלכלה והקרקעות והתכנון — יועברו לידי המערכת של האוטונומיה. מי שמעלה על דעתו, שמועצת תכנון עליונה בראשותו של נציג האוטונומיה תעלה על דעתה להקים יישובים יהודיים באותם חבלי ארץ, לתת פיסת קרקע לעם ישראל, רואה חלומות באספמיה.

יתר על כן, בדבר הנוגע במישרין לביטחון, תוכנית האוטונומיה קובעת, שתהא נסיגה של הכוחות המזוינים הישראליים ותהיה פריסה מחדש של הכוחות הישראליים שיישארו באזורי ביטחון שיפורטו. בהמשך המשאומתן, אחרי הסכמי קמפ-דייוויד, אפילו נקבע, דומני, שמדובר בשישה אזורים, ואף ציורו המובלעות האלה.

מי יאה זה שיפקח על הסדר ועל הביטחון באותם אזורים שיפוננו? יש בהסכמי קמפ-דייוויד תשובה פשוטה: יוקם כוח משטרה מקומי חזק, אשר יוכל לכלול אזרחים ירדנים, אבל בסוף מצוין במפורש, שהוא יורכב מתושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, הערבים מכוון, הם יפקחו על הסדר, וכוח משטרה חזק — מלים החוזרות ונשנות במסמך הזה אינן מלים בכדי. משמעותן: נשק וציוד עם אפשרות לשמור על הביטחון, כמובן.

אני רוצה לשאול אותך, אדוני סגן השר, מתוך הערכה גדולה אליך, עם יד על הלב, האם לאחר 13 שנה שבהן דחו הערבים את תוכנית האוטונומיה, ובשלבים מסוימים אפילו ארצות-הברית התנערה ממנה, כידוע, האם לאחר ארבע שנות אינתיפאדה שבהן הוכח כעליל מה מגמתה של האוכלוסייה הערבית כיהודה, בשומרון ובחבל-עזה, האם לאחר מציאות

ועל אחרים, בעיקר עלינו, כי הרי זו היתה הכוונה. כלומר, אנחנו חלק אינטגרלי מההסכם הזה; גם הערכים, גם הערכים הפלשתינים שאתם אנחנו דנים. אבל זה הסכם שחייב לבוא בהסכמה. הסכמה, פירושו של דבר גם הסכמה שלנו.

אני רוצה שתדע שאנחנו קשובים לדאגה שהכעת, אבל הדאגה הזאת, ניתן לטפל בה במסגרת הקיימת.

אנחנו גם קשובים למה שקורה בקרב ערביי י"ע. נכון ששם מתנהל ויכוח, ולא תמיד המצדדים במהלך הנוכחי הם דווקא בין המתונים, אבל גם בין המתונים האמיתיים יש צירוד בצעד הזה. אני מקווה שבקרב ערביי יהודה, שומרון ועזה יקבע קולם של אלה שקודם כל זונחים את רעיון ההשמדה — השמדה בשלבים, השמדה בשלב אחד — ויגבר קולם של אלה שמאמצים מה שלדעתי הוא הפתרון היחיד המאפשר דו-קיום, ביטחון ושלוש, פתרון המעניק מינהל עצמי לתושבי י"ע הערבים ומשמר את זכויותי ההיסטוריות ואת צרכי הביטחוניים של עם ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת פורת לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת פורת, האם אתה מסכים?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

כן.

היו"ר ג' גדות:

תודה. לחבר הכנסת עבדאללה דראושה הצעה אחרת, בבקשה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת מסדר-היום, מפני שעמדתו היתה משונה מאוד ומלאה ניגודים. הוא מתנגד לאוטונומיה, מתנגד למדינה פלשתינית עצמאית, לא מעו להציע סיפוח מחשש למדינה דו-לאומית, ובעצם הוא לא יודע מה הוא רוצה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

תסלח לי, אני ריביתי על ייחוד ישראל.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פורת, נדמה לי שאת מכסת הזמן שלך מיצית מעל הדוכן. בבקשה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

זו גישה בלתי-מצויאית. שמענו את סגן השר במשרד ראש הממשלה, חבר הכנסת נתניהו, שניסה להסביר את ראיית הממשלה בנושא הזה. אני לא מסכים אתו, אבל אני חושב שיש נקודות חיוביות בגישה של הליכה למשא-ומתן, דיבורים על המסגרת האוטונומית, ובמסגרת שלב הביניים — לדבר על הסדר הקבע. הפלשתינים קיבלו את הגישה הזאת והעולם כולו מקבל אותה כגישה שיכולה להביא להסדר שלום, שיבטיח את הביטחון של מדינת ישראל, את זכות ההגדרה העצמית לפלשתינים ואת היציבות באזור, להסדר שיבטיח לכל האזור הזה שגשוג ושלוש קבע.

אני חושב שגישה כמו זו של חבר הכנסת חנן פורת היא הרסנית, ואני שמח שהיא לא מייצגת אלא מיעוט מבוטל בתוך העם במדינת ישראל, בתוך האזור כולו, כאשר העולם כולו מצפה להתקדמות תהליך שלום, להשיג שלום שיבטיח את כל הזכויות של כל העמים והמדינות באזור.

כמובן, שהנושא של הריבונות, הנושא הטריטוריאלי יוכרע בשלב השני, לא בשלב הראשון. אגב, אין פירוט. בשום ניסוח שאנחנו אי-פעם היינו שותפים לו, שקובע מה יהיה בשלב הסופי. יכול להיות שהפתרון הזמני יהיה הפתרון הסופי, יכול להיות שלא. הכול פתוח.

ההפרדה השנייה, לגבי רמות השליטה והשלטון, מתייחסת, כמובן, למינהל העצמי שאנחנו מציעים; אתה עצמך אמרת כרגע, שעקרונית אתה יכול לראות הפרדה ברמות שליטה. אנחנו הרי מכירים זאת גם במקומות אחרים בעולם, למשל באנדלוסיה ובמקומות אחרים שבהם יש אוטונומיה למיעוט.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

ריבונות של — —

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני אגע בנושא זה. אמרתי ששאלת הריבונות היא שאלה לשלב הסופי. כרגע אנחנו מדברים על הפרדה לא בזמן אלא הפרדה לגבי יישום המינהל העצמי עצמו. וכאן ההפרדה היא בעצם כתפיסתנו בין רמת הניהול של חיי היום-יום לבין רמת השליטה במרכיבי הריבונות הקובעים. מה הם מרכיבי הריבונות הקובעים? למשל, שליטה צבאית וביטחונית; למשל, פיקוח על הגבולות; למשל, פיקוח על המטבע; למשל, יחסי חוץ. כלומר, יש הפרדה ברורה ברמות גם אם את האפיונים הספציפיים של רמת ניהול חיי היום-יום עדיין לא קבענו, תיכף אגע בזה.

העיקרון המנחה אותנו, לו הייתי מנסה לתמצת את תפיסתנו בעניין הזה, הייתי אומר שאנחנו מחפשים פתרון שייתן מינימום התערבות של ישראל בחיי היום-יום של התושבים הערבים ביהודה, בשומרון ועזה, ויאפשר מקסימום ביטחון למדינת ישראל וכמובן לאזרחיה; באומרי "לאזרחיה" אני מתכוון גם לאזרחי ישראל ביהודה, בשומרון ועזה, וכן לתושבים הערבים בשטחים הללו.

זה לגבי סוגי ההפרדה המקופלים מאחורי הרעיון של האוטונומיה. הרעיון הזה הוא, כמובן, חלק מהסכמי קמפ-דייוויד שציטטת. זהו המסמך המשפטי היחיד שבו תמכה ישראל בעניין העומד לפנינו. זהו גם בסיס לתהליך המדיני כפי שאושר בממשלה, וגם במכתבי הזימון לתהליך הנוכחי: על כך יש הסכמה עם ארצות-הברית, וגם עם גורם ערבי אחד, מרכזי, והוא מצרים.

אני רוצה להדגיש דבר אחד: הרעיון של האוטונומיה משמש כסיס למשא-ומתן. פירוש הדבר הוא, שאין סיכומים קבועים שאנו מחויבים להם. זהו רעיון כללי בלבד, וכל אותם פרטים מדויקים של אותו מינהל עצמי, המבנה שלו, חלוקת הסמכויות, תיחום הסמכויות במלוא מובן המלה, רמת הסמכויות, פירוט הסמכויות, ועוד נושאים רבים אחרים שלא הזכרתי — כל זה ייקבע במשא-ומתן.

חבר הכנסת פורת, אילו אתה היית מנהל את המשא-ומתן — אתה עצמך אמרת לי לפני רגע: לי יש תפיסה משלי. גם לנו יש תפיסה משלנו. וזכותנו וחובתנו להעלות את התפיסה הזאת על כל פרטיה במשא-ומתן. אין סיכום לגבי האופי המדויק של האוטונומיה, תחולתה והחלטה ברגע זה. מה שכן יש זו הסכמה, ששמעתי אותה דווקא מפי הנשיא ברק, שאמר שההסכם הזה — כמו ההסכמים האחרים, אם יושגו עם המשלחות האחרות — חייב לנבוע מתוך הצדדים. הוא לא יכול להיות הסכם כפוי, הסכם שכאים וכופים מן החוץ עלינו

בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — 3
נמנעים
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ
והביטחון נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
חשעה בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. אני קובע
שהנושא עובר לטיפול של ועדת החוץ והביטחון של
הכנסת.

על-כן אני מציע להסיר את ההצעה הזאת, שאיננה
מציאותית, ולדעתי היא מיושנת ומנונת.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לך מאוד. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות:
האחת — להעביר לוועדה: השנייה — שלא לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת. מי שמבקש להעביר את הנושא לוועדה
יצביע בעד, אחרים יצביעו נגד. נא להצביע. זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 9

י. הצעה לסדר-היום

הקפאת הבנייה בגליל ובנגב וגורל תמריצי הבנייה הביטחונית ביישובי קו העימות

שהם חיים את חייהם היומיומיים, ונאפשר להם לגור
במגוריהם או באוהלים, וחייהם יהיו הפקר?

נכון, לאור המדיניות החדשה, לאחר המלחמה האחרונה,
נקבעה מדיניות מסוימת לגבי הערים הגדולות ומרכזי הארץ.
מדיניות זו נכחת על-ידי מערכת הביטחון, אבל מערכת
הביטחון טוענת בלהט: אתם מחויבים בצפון, לפי חוק, לבנות
בנייה ביטחונית — חזרי ביטחון, מקלטים ומרכיבי ביטחון
אחרים. ומה קורה בפועל? המדיניות התקציבית באה ומבטלת
את אשר ניתן לפני שנה. היא מחמירה, היא מפקירה, היא
מבצעת דברים שלא יעלו על הדעת.

לכן, חברי הכנסת, אני פונה מכאן אל הממשלה, לכנסת
כולה ולוועדת הכספים, לבטל החלטות אלה. לא יעלה על
הדעת שנפעל בניגוד למדיניות הממשלתית המוצהרת ובניגוד
למה שמתרחש באותם מקומות. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:
תודה לחבר הכנסת יוסי גולדברג. רשות התשובה כמדומני
לסגן שר השיכון אברהם רביץ. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית הייתי אכן רוצה
גם לאשר שהממשלה שיתנה החלטות קודמות. זה נכון, אבל
דומני שהממשלה רשאית ולפעמים גם חייבת לשנות החלטות
קודמות, אולי לאור מציאות חדשה שמתהווה, ולכן עצם
העובדה שהממשלה שיתנה החלטות קודמות — לא זאת הבעיה
העומדת לפנינו, וכנראה לא זה מה שמטריד את חבר הכנסת
יוסי גולדברג.

נכון הוא שיש החלטת ממשלה על קיצוץ משמעותי
בבנייה הציבורית לשנת 1992 והעמדתה על 15,000 יחידות
דיוור בלבד, אף שלמשרד הבינוי והשיכון יש התחייבויות,
וההתחייבויות הללו — חשוב לומר זאת היום פה, לאור
פרסומים חדשים לבקרים — היו ידועות גם למשרד
האוצר.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני סגן השר, ביטלו את כל מרכיבי הביטחון. הקפיאו
את ההקצבות למינהל לבנייה כפרית — — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
חבר הכנסת יוסי גולדברג, שמעתי כל מלה שלך ומייד
אגיע לכך.

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, הנושא הבא שעל סדר-היום הוא הצעה
לסדר-היום מס' 5712: הקפאת הבנייה בגליל ובנגב וגורל
תמריצי הבנייה הביטחונית ביישובי קו העימות. יביא זאת
כפנינו חבר הכנסת יוסף גולדברג. בבקשה.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החלטת הממשלה
בתקציב 1992 מונעת ביצוע החלטה מוצהרת של ממשלת
ישראל על פיתוח הגליל ורמת-הגולן, ויחד אתם — של יתר
ארץ-ישראל.

בתקציב 1992 הוקפאו פעולות המינהל לבנייה כפרית
למשך שלוש שנים. המינהל לבנייה כפרית הוא הזרוע
הביצועית לפעילות בכל רמת-הגולן וביישובי קו העימות.
המשמעות המעשית של החלטה זו היא הקפאת הבנייה למשך
שלוש שנים.

יחד עם אותה החלטה הוחלט על ביטול כל תמריצי
הבנייה הביטחונית ביישובי קו העימות. נכון שחלק מיישובי
הגליל עדיין לא חוזים ולא רואים כרגע את אשר נעשה בכנסת,
אבל החלטה זו גורלית לגליל כולו, והמשמעות של ביטול כל
מרכיבי הביטחון ביישובי הצפון היא הטלת קנס כספי בהיקף
של מיליוני שקלים. היעלה על הדעת שמצד אחד יהיה חוק
שיחייב בנייה ביטחונית ביישובי הצפון, ומצד שני תחליט
הממשלה לבטל את כל מרכיבי הבנייה הביטחונית בצפון?
המשמעות האחת היא שתושבי הגליל ותושבי רמת-הגולן, אם
יבנו כפי שהם מחויבים בחוק, יישאו בכל הנטל.

לחברי הכנסת מוכרת אותה סממה, המופיעה בכל מוצב
צה"ל בגבול הצפון. האם המשמעות של ההחלטה הזאת —
להפקיר את גורלם בידם? האם המשמעות של החלטה זו —
להקפיא את הבנייה ברמת-הגולן? האם המשמעות של החלטה
זו היא להקפיא את הבנייה בגליל? ומה עם המדיניות המוצהרת
— פיתוח הגליל?

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אנחנו נמצאים בעידן
היסטורי של קליטת עלייה. זוהי הזדמנות היסטורית לפתח את
הגליל, זו הזדמנות היסטורית לבצע את מדיניות הממשלה של
פיוור האוכלוסין. יש בידנו האפשרות לבצע זאת. האם יעלה
על הדעת שנשלח את חיילינו לגבול הצפון כמשימה ביטחונית,
ולא נכנה שרשרת של מוצבים על מנת להבטיח את חייהם שם,
להגן עליהם שם? האם באותו קו יימצאו ילדים קטנים יותר,

היו"ר מ' וירשובסקי:

הצעה אחרת לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. בבקשה, תנמק את הצעתך במסגרת של דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סגן השר הציע לקיים את הדיון במליאה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן. חבר הכנסת גולדברג העלה כאן בעיה עובדתית, והוא אומר כך: החוק מחייב אותנו לבנות חדרי ביטחון. התקציב לכך לא יהיה קיים מהשנה הבאה. משמעות הדבר היא, שאם החוק לא יישונה, אנחנו גורמים לכך שתושבי תל-אביב, ירושלים וחיפה יהיו במצב מועדף בהשוואה לתושבי קו העימות, כשחבר הכנסת גולדברג עומד בראש המערכת הזאת.

מה שיקרה הוא, שאותו אדם שיצא לבנות בית בגליל, בקו העימות — הוא צריך להוסיף חדר ביטחון, כי החוק מחייב אותו לכך. מימון לכך מהקופה הציבורית אין לו. הקופה הציבורית החליטה, שעניין זה "הולך" ממנה. אם כן, הוא לא יוכל לבנות את הבית, או יהיה כדאי לו יותר לבנות בתל-אביב, ואם לא בתל-אביב — בכפר-סבא ובמקומות אחרים.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדון על כך בוועדה, כי אני חושב שמליאת הכנסת לא תפתור את הבעיה הזאת. הדבר אפשרי רק בדיון יסודי שיקום בוועדה, שבו נשמע את הממשלה. אולי צריך לשנות חוק, עוד לא הגענו לעיין השלום האמיתי, שבו נוכל לומר שהם לא יבנו שם חדרי ביטחון. מן הראוי שנושא כזה יידון בוועדה, אם כי אין לי התנגדות לכך שהוא יידון גם במליאה. לדעתי, הוועדה היא המקום היעיל ביותר לדון בסוגיה עובדתית מעין זו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גולדברג, מה אתה מציע?

יוסף גולדברג (הליכוד):
במליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, נצביע. אם אראה שיש רוב מסיבי להצעה לדון בנושא במליאה — הדיון יתקיים במליאה. אני מבין שחבר הכנסת ויינשטיין בעצם לא מתנגד לכך גם כן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אני לא מתנגד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הפעם אתה השתמשת בזכותך לא רק כטריק פרלמנטרי, כי היתה הצעה לדון בנושא במליאה, ואתה הצעת לדון בו בוועדה. זה הדבר הטוב. כי לפעמים אומרים: אני בעצם מדבר על הסרה, אם כי אני רוצה שידונו, כדי שתהיה לי דקה לדבר. אתה נהגת בסדר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

האם היושב-ראש גילה משהו אמיתי באולם הזה היום, סוף סוף?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, נצביע. מי בעד הכללת הנושא בסדר-היום של הכנסת? זו הצבעה מס' 4.

ובכן, משרד האוצר, שיום את ההחלטה החדשה, ידע על התחייבויות המשרד ל-26,000 יחידות דיון, אשר הוזמנו מחברות בחוץ-לארץ ומחברות בנייה טרומית, במסגרת עידוד התעשייה לבנייה בישראל. הממשלה, בהחלטתה החדשה, באופן הלגיטימי ביותר, ביטלה את ההחלטות האלה. ואנחנו צריכים לשאול את עצמנו: אנה אנו באים עם ההתחייבויות של המשרד, שפעל כשם ממשלת ישראל?

מבחינה תכנונית, מבחינת הצפי, מצאנו במשרד הבינוי והשיכון, שיש לבנות בשנת הכספים הבאה 45,000 יחידות. והנה הגענו ל-15,000 יחידות. נוסף על כך, אדוני היושב-ראש, הממשלה גם החליטה להקפיא את תקציבי המינהל לבנייה כפריית למשך שלוש שנים וגם לבטל את המענק הביטחוני ליישובי קו העימות. זאת אומרת, פרט להחלטה הכללית — לאמור, לקצץ את הבנייה לשליש, גם היתה החלטה של הממשלה, ספציפית, עם הנחיה למשרד הריכוני של מדינת ישראל, והממשלה שללה את הסובסידיות המעטה שיש למשרדים ממשלתיים להחליט כיצד לטפל בתקציב שלהם. נאמר: את 15,000 יחידות הדיון הללו אנחנו במשרד האוצר נחליט כיצד אחס במשרד השיכון תבצעו. משל, למה הדבר דומה? שמשד האוצר יכתוב למשרד הדתות באיזה ספר תורה יקראו בשני וחמישי, אם מותר לי להשתמש במשלים כאלה. ידוע עד כה, שמשד ממשלתי מקבל ומתכנן תקציב לצרכים שהוא מופקד עליהם והוא פועל לפי הבנתו. וכאן הממשלה אכן החליטה לבטל את המענק הביטחוני ליישובי קו העימות.

כל הדברים הללו הם פרי יוזמה של משרד האוצר, ומשמעותם — נכון אמרת, חבר הכנסת יוסי גולדברג — פגיעה בעיקר בכרי הנגב והגליל, בירושלים רבתי, ביש"ע וברמת-הגולן. זאת נוסף על פגיעה בכל ההתיישבות החדשה והכפרית כאחת בכל שטחי ארץ-ישראל בהשעייתה של הבנייה הכפרית.

אשר לבנייה הביטחונית ביישובי קו העימות, אינני יודע, יכול להיות שמשרד האוצר יש לו אנטנות מיוחדות למה שקורה במדינת ובווינגטון, ואולי הוא יודע שלעתיד לבוא יהפכו יישובי קו העימות להיות יישובים של שלום.

יוסף גולדברג (הליכוד):

יש לו גם אנטנות לארגון "חיזב-אללה"? יש לו גם אנטנות לפעילות של הארגון "חיזב-אללה"?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

יכול להיות, אינני יודע, אבל זו בוודאי החלטה שמשמעותה ראייה פוליטית מדינית ולא תכנון משקי כלכלי. ודאי שזה נובע ממהו אחר, כי אכן כפי שאמרת, יש לפנינו סתירה: מחד גיסא, מחייבים את יישובי קו העימות להקים מבני ביטחון, ומאידך גיסא, קוצצים בתקציב באופן שאין כל אפשרות להקיםם.

אני מוכרח לומר, שהדיון הזה הוא מעבר, לפי דעתי, למשרד הבינוי והשיכון. הוא דיון שיש עמו ראייה כללית, גם ראייה כללית כלכלית, גם ראייה מדינית-פוליטית כללית, ומשום כך אני מסכים שיערך במליאה דיון בהצעתו של חבר הכנסת יוסי גולדברג.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לסגן השר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לי הצעה אחרת.

ההצעה לכלול את הנושא בסדרהיום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, כרוב של תשעה, עם הימנעות של אחד, ללא התנגדות, הוחלט כי ההצעה תידון במליאה. אין כל צורך להצביע על ההצעה לדון בנושא כוועדה. הדיון בנושא זה יהיה כלול בסדר-יומה של המליאה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדרהיום

— 9

— אין

— 1

נגד

נמנעים

יא. הצעה לסדרהיום

בניית 60,000 — 80,000 יחידות דיור ללא מיגון שהומלץ בעקבות מלחמת-המפרץ

הבנייה על בסיס זה יש הערכה שבשנים עברו, לפני מלחמת-המפרץ, הושקעו כרבע מיליארד דולר לשנה בבניית מקלטים, אלא שבמהלך מלחמת-המפרץ עלו ספקות לגבי התועלת האמיתית הטמונה בהם, כי זמן ההרתעה להגנת העורף מוגדר בתחום של דקות, בין שתיים לחמש דקות, ויש ספק אם יוכלו כל דיירי הבית להגיע למקלט. לפיכך חיפשו פתרונות יעילים יותר וקרובים פיסית לדירת המגורים, או בתוכה.

מתגובתו של סגן שר הביטחון חבר הכנסת עובדיה עלי בעיתונות מתברר, שעיקר הבעיה נובעת מהתנגדות האוצר ליישומן של תקנות חדשות, שלפיהן יש להקים בבנייני מגורים חדשים חדר ביטחון בכל דירה; בראשי תיבות קוראים לזה ממ"ד — מרחב מוגן דירות, או ממ"ק — מרחב מוגן קומתי, זאת ואמרת לכמה דירות באותה קומה. הכוונה לחדר ביטחון שיהיה אטום וחסין מפני התקפות מהאוויר, ושישמש לצרכים בתיים-משפחתיים רגילים בעת רגיעה. כך תימנע ההתלבטות, האם לרדת או לא לרדת למקלט התחתון. אלא שמשרד האוצר, בגלל חששו מהתייקרות עלויות הבנייה, מתנגד לשינוי החקיקה הדרושה ליישום התקנות החדשות.

גורמים במשרד האוצר התחכמו וטענו, שהבעיה איננה 60,000 — 80,000 דירות שנבנו מאז מלחמת-המפרץ, אלא מיליון הדירות הקיימות ברחבי מדינת ישראל, שאין מוגנות כראוי. על זה כבר נאמר על-ידי חכמינו, שהאיוב של הטוב הוא הטוב-מאוד. הבעיה הכללית היא בעיה קשה, והיא דורשת חיפוש פתרונות אלטרנטיביים, שחייבים להיות טובים מאלה שבהם "נתפסנו" בעת התקפת הטילים בתחילת השנה.

לדעתי, יש פתרונות שאפשר ליישם, למרות המגבלות של בתים ודירות שנבנו על-פי קונצפציה אחרת. לעניות דעתי, הג"א, משרד הביטחון, הרשויות המקומיות ומשרד הבינוי והשיכון, כמובן, צריכים להציע שירות ייעוץ פעיל, מיוחד, שיעבור מבית לבית וימליץ על כמה פתרונות סבירים למבנים הקיימים. לצורך זה אפשר לגייס למילואים מהנדסים, אדריכלים, הנדסאי בניין, מומחים, יוצאי חיל ההנדסה ואחרים, שיגישו פתרונות או אפילו תוכניות פרטניות לאזרחים, פתרונות שיוכלו לענות טוב יותר וביעילות מרבית על האיומים הקיימים ולעמוד במגבלות התקציב המשפחתי והמשלתי.

דומני שגם במוסדות ציבור, ובמוסדות חינוך קיימים, יש מה לשפר, ואפשר לעשות זאת בשלבים. בשלב ראשון: ייעוץ והכוונה ואיתור מקלט או חדר מתאים ביותר לשיפון למטרת מקלט כזה. במלחמה עשינו זאת כלולו בבתים ובמוסדות, כמעט ללא ייעוץ. בשלב שני, אם יהיו אמצעים, להשקיע במקלות אידיאלי — אופטימלי. להמתין עד סיום הוויכוח על המשאבים — זו איננה תשובה ראויה, וסגן השר, אני מתכוון

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנו עוברים עכשיו להצעה הבאה — הצעה לסדרהיום מס' 6007: בניית 60,000 — 80,000 יחידות דיור ללא מיגון שהומלץ בעקבות מלחמת-המפרץ — מאת חבר הכנסת חיים קופמן. אני קורא לחבר הכנסת קופמן שיביא את ההצעה. השם של ההצעה אפילו מתחרז, מיגון שהומלץ בעקבות מלחמת המפרץ. בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

אני רוצה להתנצל. חשבתי שסגן שר הביטחון יענה לי, כי הוא זה שפרסם והגיב בעיתונות, אבל גם סגן שר הבינוי והשיכון מקובל עלי.

לפני שמונה-תשעה חודשים הודעו כל העולם מהתקפת הטילים של סדאם חוסיין על ישראל. מאות מיליונים עקבו ברחבי תבל, באמצעות ה-CNN ורשתות הטלוויזיה האחרות, אחרי התקפות הטילים, שנפלו על תל-אביב, רמת-גן, פתח-תקווה ויישובים אחרים באזור א'. מרכז הארץ הוא העורף שבו ריכוזי האוכלוסייה הגדולים ביותר במדינת ישראל. העורף הפך חזית.

החשש היה, שבעקבות ראשי הנפץ הקונבנציונליים יונחתו גם טילים כימיים, שלא לדבר על טילים בעלי ראש נפץ בלתי-קונבנציונלי. המהומה היתה רבה, והקושי להחליט מה הוא המקלט הטוב והיעיל ביותר לאוכלוסייה האזרחית גרם לוויכוח ציבורי. מומחים צבאיים, אזרחים ושרים התלבטו במציאת הפתרון האידיאלי.

מאז אנו עדים לגל עלייה גדול ולתנופת בנייה עצומה שבאה בעקבותיו. אבל הנושא השנוי במחלוקת הוא סוג המקלות המתאים, שעונה או מתמודד, פחות או יותר, עם האיומים על ישראל מצד אויבנו. בארץ נערכו דיונים רבים והוחל בחיפוש פתרונות, הן על-ידי הרשויות המוסמכות והן על-ידי ציבור המתכננים והבונים. אני מקווה שיש לנו תשובות ואמצעים יעילים יותר מבעבר בסוגיה פרובלמטית זו.

אין זה סוד שאין מצטיידת בנשק הרסני. ידוע לכול שסוריה ממשיכה להצטייד בטיילי "סקאד" ארוכי טווח, כפי שכרור שלוב ממשיכה להצטייד ולפתח נשק קטלני, כימי ואחר. עד היום גם לא ברור האם הצליחו האמריקנים והאור"ם לנטרל את האיום העירקי.

ברור לכול, שבניית מקלטים שיענו על הצרכים דורשת ממון רב. השקעות ושינוי תפיסה בתכנון הבתים והדירות. אבל מהירעות שהופיעו בעיתונות מתברר, שמאז מלחמת-המפרץ נבנו 60,000 — 80,000 דירות ללא המיגון שעליו המליץ הג"א. דבר זה צריך להדליק נורות אדומות ואותות אזהרה. ראוי לזכור, שעלות המקלט בבניין המגורים היא כ-8% מערך

אינני יודע מדוע משרד האוצר מוצא לנכון להתערב בשיוקלים מקצועיים, כשאין כל ספק, לית מאן דפליג, שלמשרד הביטחון יש כלים מתאימים יותר לבדוק את סוג המיגון.

אחרי שיחה שהיתה לי עם אנשי משרד הביטחון ועם סגן השר, כולנו מקווים שבימים הקרובים יאפשר משרד האוצר לשר הביטחון לחתום על התקנות אשר מומחי משרד האוצר קבעו לשיטת המיגון החדשה.

אני מציע שהעניין הזה יועבר לוועדת החוץ והביטחון לדיון, ואני מקווה שדברי סגן שר הביטחון, שבימים הקרובים יבוא העניין הזה לכלל פתרון, אכן יתקיימו. ייתכן שאנחנו נחסוך את הדיון, אבל אני מבקש שהוא יועלה על סדר-יומם של ועדת החוץ והביטחון, אולי זה יזרז את-האישים השונים העוסקים בעניין לגמור את הפרשה הזאת.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ח' קופמן:

אני מבין שאני צריך לשאול את עצמי, כיוון שאני העליתי את ההצעה, ואני מסכים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אולי אתה צריך לקיים התייעצות?

היו"ר ח' קופמן:

התייעצות סיעתית...

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

מי בעד העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון? זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 6

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ

והביטחון נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:

הוחלט ברוב של שישה מול אפס להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

לשר הביטחון, שקיבל על עצמו תפקיד חשוב ואחראי זה, צריך לנווט את הגי'א למבצע של הדרכה וייעוץ מידיים, וזאת בלי להפחית את הלחץ על האוצר, שסייר את התנגדותו להוצאת התקנות החדשות לידיעות הנמצאות בתהליך בנייה.

ראוי לזכור, שמדינות רחוקות כשווייץ ושבדיה, שסכנת המלחמה רחוקה מהן והלאה, דאגו למקלות אוכלוסייתן ב-100%, ואילו בישראל, הכיסוי למקלות הוא בשיעור של 80% בלבד. נכון, יש לנו בעיות משקיות וכלכליות כבדות משקל, סגן שר הבינוי והשיכון, ובעיית קליטת העלייה היא בעיה קשה ולא קטנה, אבל אסור להונית את תחום המקלות, ויש להשקיע אמצעים פרטיים וציבוריים בשיפור טיב המקלות הקיים והעלאתו לדרגה בטוחה יותר מזו שבה נמצאנו בעת מלחמת-המפרץ ובהתקפת טילי ה"סקאד".

האמרה העממית המתאימה לחדש מרס — תקופת חג הפורים אומרת: לא כל יום פורים, ועם כל הזוועות וההרס לא כל יום קורה נס כזה שקרה לנו במרס שנה זאת.

החשש הכבד הוא, שאם חס וחלילה נותקף, יהיה הנזק גדול פי כמה, כי גם האויב הפיק לקחים. לפיכך חשוב, חיוני, הכרחי, שהממשלה תקדיש אמצעים ותציע פתרונות לצמצום הפער בין הרצוי למצוי בהגנת העורף.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת קופמן. אני קורא לסגן שר הבינוי והשיכון להשיב על ההצעה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, חלק גדול של המקלטים אשר אכן נבנו עם הבנייה המסיבית לקליטת העלייה לא יהיו, לפי דעת המומחים, שמישים עוד להגנה מפני מתקפה, חס ושלום, שלא תבוא על ישראל. אני בכל זאת מקווה מאוד, שהתקציבים הענקיים שהופנו לבניית המקלטים האלה לא יהיו כולם לריק, כיוון שברוב המקרים נבנו מקלטים דו-תכליתיים, אשר ישמשו לצורכי ציבור, למבני ציבור, שכמעט אינם נמצאים באתרי הבנייה לעלייה החדשה, וזאת אולי רק חצי נחמה.

אשר למיגון עצמו, נכון אמר חבר הכנסת קופמן, שקיים ויכוח בין משרד הביטחון ובין משרד האוצר. משרד הביטחון הגיע למסקנה, כי כיום, כמובן כתוצאה ממלחמת-המפרץ, שיטת המיגון הנכונה ביותר היא של מרחבי מיגון בדירות או בקומות או בבתים, ולא במקלטים, אבל יש בעיה, והיא בעיה אמיתית, זאת הבעיה ברשויות רבות כיום בארץ. אנחנו נמצאים בין השמשות, ורבים נתקלים בכעיה ואינם יכולים להוציא כיום רשיון בנייה, כיוון שהרשויות יודעות שהתקנות עומדות להשתנות, וגם היוזמים יודעים שהמצב אמור להשתנות, והם לא רוצים להשקיע כספים במקלות כאשר במשך הבנייה יצטרכו לשנות את סוג המיגון. העניין הזה יוצר בעיה.

יב. הצעת חוק הסעה בטיחותית לילדים חריגים, התשנ"א — 1991*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש את הצעת חוק הסעה בטיחותית לילדים חריגים, התשנ"א — 1991, שסימנה תחשכ"ו, והיא מוגשת בשם של 15 חברי הכנסת הנמנים עם שבע סיעות.

היו"ר ח' קופמן:

אני מזמין את חבר הכנסת יאר צבן להעלות את הצעת חוק תחשכ"ו, הצעת חוק הסעה בטיחותית לילדים חריגים, התשנ"א — 1991, בבקשה.

שהזוועות שנראו מעל מסך הטלוויזיה ומעל דפי העיתונות המתאונה הזאת ישפיעו על למעלה ממיליון-רוחצי נהגים בכבישי הארץ לנהוג ביתר אחריות, ביתר זהירות ותוך שמירה על חוקי התעבורה.

הריני להבהיר, שהמשרד, כמי שמוכיל במאבק הזה, גם בכל הקשור בחיוב התקנים בטיחותיים, תומך בהצעה עקרונית, ואת תמיכתו זו הביע שר התחבורה, מר משה קצב, בוועדת השרים לענייני חקיקה. אלא שוועדת השרים לענייני חקיקה לא קיבלה עמדה זו, דחתה את העמדה הזאת, ותפקידי כאן, בשם השר ובשם המשרד, להביא את עמדת הממשלה באמצעות ועדת השרים לענייני חקיקה.

ברצוני להביא לדעת חברי הכנסת הנכבדים, כי אגף הרכב שבמשרד התחבורה, על סמך עבודה שהוכנה במכון התקנים, הוציא מפרט לרכב להסעת ילדים נכים. מפרט זה אינו מחייב על-פי דין, והוא בבחינת מפרט מומלץ לגופים ולרשויות העוסקים בהסעת ילדים אלה.

אין להתעלם מההשלכות הכלכליות של הנושא, שכן בחיוב המסיעים בתקנות מחייבות, כמוצע, ייתכן שהרכבה גופים ציבוריים, כגון רשויות מקומיות, מוסדות חינוך, ובמיוחד מוסדות לחינוך ילדים חריגים ומוסדות בריאות, יצטרכו לחדש את להתאים את משק הרכב שלהם, או חלקו, לתקנות החדשות, דבר שיהיה כרוך בהוצאה כספית גדולה מאוד.

מסיבה זו בלבד, אין מקום בשלב זה להפוך את המפרט, שהוא בבחינת מפרט מומלץ, כאמור, לתקן מחייב, אשר מי שלא יקיימו יעבור על תקנות התעבורה ויהפוך, למעשה, עבריין.

ברצוני להסב תשומת לב חברי הכנסת הנכבדים לכך, שאם יהפוך מפרט זה לתקן מחייב, ולא רק תקן מומלץ, כאמור, וכתוצאה מכך יהיה על הרשויות וחברות ההסעה לשנות את משק הרכב שלהן, כי אז ההשקעה וההוצאה תוסב ותוגלגל על המוסעים עצמם, קרי: על משפחות הילדים או המוסדות המטפלים בהם, וזאת על-ידי ייקור ההסעה או בדרך דומה.

מן הראוי, אם כן, כי יובן, שאין מדובר בתקנות שהן "טכניות" בלבד במהותן, אלא למעשה מדובר בתקנות שבעיקרן הן כלכליות-משקיות במשמעותן, ומסיבה זו אנו מעדיפים להיזהר בהתקנת תקנות כנושא זה, ולהשאיר בשלב זה את המפרט האמור כמפרט מומלץ בלבד.

שר הפנים הודיע לשר התחבורה, כי "ביצוע החוק כרוך בנטל כספי ניכר, שייפול על שכמן של הרשויות המקומיות, ואם מבחינתו תיתכן הקצבה מתאימה לביצועו, לא יתנגד לחוק".

מאחר שהנושא נוגע לכמה משרדי ממשלה ורשויות מקומיות, שוקל משרד התחבורה להקים ועדה, שבה יהיו נציגים של משרד התחבורה, המפקח על התעבורה, מינהל הבטיחות, אגף הרכב ואגף הרישוי, משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד האוצר, נציגי רשויות מקומיות ומשטרת ישראל, אשר תבחן את הנושא ותגיש המלצותיה בטרם נתקין תקנות מחייבות.

לפיכך, אין מקום בשלב זה להצעת חוק זו, ואבקש להתנגד לה ולהסירה מעל סדר-היום.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תשובה.

חברי הכנסת, בשנת 1986 הגיש איג'ינר מויססקו, ממכון התקנים, דוח והמלצות להסעה בטיחותית של ילדים נכים, ברכב ייעודי ל-15 נוסעים. הדוח הוזמן על-ידי משרד התחבורה, בעקבות דיון שהתנהל בוועדת הכנסת בראשות חבר הכנסת אוריאל לין. הדיון זומן בעקבות תלונות קשות של הורים על הסעת ילדיהם החריגים כתנאים המסכנים את בריאותם ואף את חייהם, ורק בימים אלה קיבלתי שוב פניות של אמהות לילדים כאלה, הוועמות על כך שתנאי ההסעה של ילדיהם הפגועים כל כך בלתי-בטיחותיים, עד שלא אחת הנסיעה נגמרת באסון ממש.

יש עניין מיוחד לכנסת לדעת, שגם בארצות אחרות, בשנים האחרונות, עסקו בנושא הזה, הסיקו את המסקנות המתבקשות, והתקינו אכן את החוקים הדרושים ואת התקנות הדרושות בנדון. העניין הוא בכך, שמשרד התחבורה אימץ את המסקנות ואת ההמלצות של דוח-מויססקו, ואף הפיץ הנחיות לגורמים האחראים להסעות. למרבה הצער, פרט לרשויות מקומיות בודדות, לא חלו שינויים באמצעי הבטיחות. גם בעיריית ירושלים, שהשקיעה משאבים בשיפור הבטיחות, המצב עדיין איננו משיב רצון.

הטענה כנגד הצעת החוק שלי מצד משרד האוצר היא, שהיא כרוכה בעלות מסוימת, אם כי אף אחד איננו יודע בדיוק את שיעורה. על כן הלכתי בהצעת החוק בדרך של חלוקת הילדים לשלוש קבוצות: ילדים נכים, שנוקקים לרכב מיוחד, אבל הם מונים רק כ-10% מכלל הילדים המוסעים; ילדים פגועים, שנוקקים לכמה התקנים ולהשגחה על-ידי מבוגר נוסף; וילדים חריגים, שלגביהם אמצעי הבטיחות העיקרי הוא חגורת בטיחות.

בעניין התחילה, הצעתי מהלך הדרגתי, בתוך שנה חגורות בטיחות, שהיא הדבר האלמנטרי להסעת הילדים האלה; לגבי שאר ההתקנים — לתת שהות של שלוש שנים להתארגנות.

אני רוצה להודות לפעילות ולפעילים של הארגון "יתר", ובמיוחד לגברת נגה יפה, שעזרו בכנסת הצעת החוק הזאת.

אני מבקש מחברי הכנסת לזכור באיזו אוכלוסייה מדובר. מדובר באוכלוסייה של ילדים פגועים, שבלאו הכי המר להם גורלם, והם מועדים לפורענויות רבות מאוד. הבה נדאג לכך שכאשר מסיעים אותם לבית-הספר מהבית או מהמוסד שבו הם שוהים, תהיה להם בטיחות מרבית. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. סגן שר התחבורה יענה על הצעת החוק שהגיש חבר הכנסת יאיר צבן. בבקשה, סגן השר אפרים גור.

סגן שר התחבורה א' גור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עיקרה של הצעת החוק להסעה בטיחותית של ילדים חריגים היא בקביעת מבנה הרכב, אפיונו וייעודו להסעת ילדים נכים וחריגים.

כבר בשלב זה ברצוני להבהיר באופן שאינו משתמע לשתי פנים, שמשרד התחבורה, כמי שבראש מעייניו עומד המאבק בתאונות דרכים, מעודד ומתקין תקנות רבות שתכליתן לצמצם את האסון החברתי המחריד והמוזעזע המתרחש בכבישי הארץ. רק אתמול אירע אחד מן האסונות המחרידים ביותר כתחום זה, עת קיפתו את חייהם חמישה אזרחים, בהם ילדה בת חמש.

כאן המקום, אדוני היושב-ראש, לשלוח את תנחומי ואת תנחומינו הכנים למשפחותיהם, ובה בעת להביע תקווה,

היו"ר ח' קופמן:

בבקשה, חבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, אדוני סגן שר התחבורה, עם כל הכבוד, אני חושב, שוועדת השרים לענייני חקיקה טעתה בהחלטתה, ואני חושב שבסתר לבכם אתם יודעים שאני צודק.

נכון שיש כאן עניין של עלות, ולכן צריך היה להתקדם בעניין הזה בהדרגה. אני גם הצעתי דירוג מסוים. אפשר לפזר את הדירוג על פני שלבים נוספים.

אני מבקש מאוד, בהתחשב בנסיבות, שנסכים על דחיית ההצבעה על הצעת החוק, ונקיים בירור נוסף גם עם האוצר, מתוך מגמה למצוא הבנה, שכפריסה כזאת או אחרת של ביצוע החוק נתחיל לפחות להבטיח בצורה מחייבת בחוק הסעה בטיחותית לילדים חריגים.

אני מבקש, לכן, בהסכמתך, אדוני סגן שר התחבורה, שנדחה את ההצבעה.

היו"ר ח' קופמן:

על סמך פנייתו של חבר הכנסת יאיר צבן, אני רוצה לפנות אל סגן שר התחבורה.

סגן שר התחבורה א' גור:
אני מסכים.

היו"ר ח' קופמן:

אנחנו נענים לבקשה של שר התחבורה וסגנו ואנחנו דוחים את ההצבעה.

בזה סיימנו כעצם את ישיבת המליאה להיום. לא גמרנו את עבודתנו, אבל למפלגת העבודה יש היום ועידה. הישיבה הבאה — ביום שני, י"ח בכסליו התשנ"ב, 25 בנובמבר 1991, בשעה 16:00. להתראות בשבוע הבא. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:28.

נספחות

ישיבות שמ"ו — שמ"ח

א. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשנ"ב — 1991

1. תיקון סעיף 27

- בחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט — 1959 [נוסח משולב]¹, בסעיף 27(א), המלים "והיא נכות משולבת של ס"ח התשי"ט, עמ' 276; התש"ן, עמ' 152.
- תפקודי היציבה וההליכה, מסוג שנקבע בתקנות" — יימחקו.

ב. הצעת חוק מס שבח מקרקעין (פטור ממכירת דירה ליחיד), התשנ"ב — 1991

(הצעת חבר הכנסת א' ויינשטיין)

1. פרשנות

בחוק זה —

- שמכירתה למוכר היתה פטורה ממס לפי סעיף 71 לחוק המס.
- (ב) במכירת דירת מגורים כאמור בסעיף 2, שחל לגביה האמור בסעיפים 49א(ב) או 149 לחוק המס, יחול הפטור הקבוע בסעיף 2 בכפוף לתנאים ולמגבלות הקבועים בסעיפים האמורים.
4. ביצוע ותקנות
- שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
5. תחולה
- חוק זה יחול על כל מכירה כאמור בו שנעשתה מיום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991) ואילך; שר האוצר רשאי בצו, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע מועד לסיום תחולתו של חוק זה, ובלבד שהמועד יהיה לא פחות משלושה חודשים מיום פרסום הצו ברשומות.
2. פטור
- על אף האמור בסעיפים 49א(א) ו-49ב לחוק המס, מכירת דירת מגורים ליחיד תהיה פטורה ממס גם אם לא נתקיימו התנאים הקבועים בסעיף 49 האמור, אך רשאי המוכר לבקש, בעת מתן ההצהרה לפי סעיף 73 לחוק המס, שהמכירה לא תהיה פטורה ממס.
3. סייגים
- (א) האמור בסעיף 2 לא יחול לגבי דירת מגורים
- ¹ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156.

דברי הסבר

- מוצע כי כל מכירה רגילה של דירת מגורים ליחיד, מיום 1 בינואר 1991 והלאה, תהיה פטורה ממס שבח מקרקעין. פטור זה לא יחול, לפי הנסיבות, כאשר שולם כסף במסגרת עסקת קומבינציה או כאשר המחיר הוא למעשה תמורה בעד אפשרות בנייה נוספת או בעד משק חקלאי הכולל את הדירה. כמו־כן, הפטור לא יחול אם המוכר קיבל את הדירה אגב פירוק איגוד מקרקעין.
- שר האוצר יהיה רשאי, באישור ועדת הכספים, לסיים את תחולתו של החוק — ובלבד שצו לעניין זה פורסם שלושה חודשים מראש.

ג. הצעת חוק הסעה בטיחותית לילדים חריגים, התשנ"א — 1991

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. הגדרות

- "מוסד חינוכי" — מוסד לחינוך מיוחד;
- "ילד חריג" — אדם שגילו בין שלוש שנים לעשרים ואחת שנים ושחממת התפתחות לקויה של כושרו הגופני, השכלי, הנפשי או ההתנהגותי, מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת;
- "הסעה" — הסעת חמישה ילדים חריגים, או יותר, בכלי רכב מטעם רשות מקומית או ארגון ציבורי, במישרין או באמצעות קבלן, למוסד חינוכי, לרבות מוסד מוכר שאינו מוסד לחינוך מיוחד, או לצורך טיפולים;

שילוט, הניתן להסרה, של סמל הנכה. ברכב יותקן מזגן אוויר וכן מערכת חימום מקורית.

(2) חלקי הרכב הפנימיים יהיו מרופדים וללא פינות חדות. ברכב תותקנה מראות שתאפשרנה לנהג לראות את המתרחש בתוך הרכב. הרכב יצויד בארבעה פנסים אורות מצוקה (מהבהבים) שיופעלו כאשר התלמידים הנכים מועלים על הרכב או מורדים ממנו. הרכב יצויד בשני מטפי כיבוי אש בקיבול שלוש ק"ג כל אחד. ברכב יותקן לוח סימון באמצעותו יוכל הנהג לדעת אם אכן נסגרו כל הפתחים כראוי לפני התנועת הרכב. יותקנו חגורות בטיחות לכל מושב.

(3) לכל הסעה יתלווה מבוגר נוסף, פרט לנהג, שיהיה אחראי לריתום התלמידים. המלווה יקבל הדרכה בשימוש במתקן ההרמה, בפניו הילדים בזמן חירום, בשימוש במטפי כיבוי ובצורה ראשונה.

(ב) הסעה לילדים פגועים בכלי רכב שנתקיימו בו התנאים האמורים בסעיפים 3(א)(1) ו-2(2), וכן התנאים הבאים:

נוסף על שתי הדלתות הרגילות לנהג ולנוסע, יהיה פתח נוסף, מאחור או בדופן הימני, שם יותקנו מדרגות המקילות את הכניסה והיציאה. ברכב יותקן מזגן אוויר וכן מערכת חימום מקורית.

(ג) הסעה לילדים חריגים בכלי רכב שיהיו בו חגורות בטיחות לכל מושב, מערכת מיוזג אוויר וכן מערכת חימום מקורית. ברכב תותקנה מראות שתאפשרנה לנהג לראות את המתרחש ברכב. הרכב יצויד בשני מטפי כיבוי אש. ברכב יותקן לוח סימון שיאפשר לנהג לוודא שאכן כל הדלתות סגורות לפני התנועת הרכב. הרכב ילווה על-ידי מבוגר לפי שיקול דעתו של מנהל המוסד בו לומדים התלמידים. אם אין מלווה נוסף, יהיה הנהג אחראי לכך שהתלמידים אכן יחגרו את חגורות הבטיחות.

4. התקנת תקנות

שר התחבורה ממנה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, להתקין תקנות לכיצוע. בתקנות כאמור יתחשב השר בהמלצותיו של מכון התקנים בישראל מנובמבר, שנת 1986 בנושא האמור.

5. תחילה

מועד תחולת החוק — בכל האמור לגבי חגורות בטיחות — תוך שנה מיום פרסום החוק. לגבי כל שאר ההתקנים הנדרשים יחול החוק תוך שלוש שנים מיום פרסומו.

(א) תחילתן של הוראות חוק זה בדבר התקנת חגורות בטיחות — שנה מיום פרסומו.

(ב) תחילתן של תר ההוראות בדבר התקנת האביזרים האחרים — שלוש שנים מיום פרסומו.

"ילד נכה" — ילד חריג הסובל מליקוי גופני חמור המרתק אותו לעגלות נכים, או הנוזק למשכירים אורטופדיים המוצמדים לגופו לצורך הליכה;

"ילד פגוע" — ילד חריג הסובל מליקוי גופני, שכלי או התנהגותי, במידה המחייבת השגחה רצופה בידי מבוגר;

"ארגון ציבורי" — ארגון ארצי של מתנדבים העוסק בטיפול בילדים בעלי חריגות מסוג מסוים, או בקידום עניינם.

"רשות מקומית" — עירייה או מועצה מקומית.

2. זכאות להסעה

(א) בתחילת כל שנת לימודים יודיע מנהל של מוסד חינוכי, לרשות המקומית או לרשויות המקומיות שהפנו את הילד או הילדים החריגים למוסד, מי מהם זקוק להסעה, ומהו סוג ההסעה.

(ב) הרשות המקומית תדאג להסעתו של התלמיד אל המוסד ולהחזרתו לביתו, בהתאם לשעות הלימודים במוסד בו לומד התלמיד.

(ג) רשות מקומית הנדרשת להסיע ארבעה תלמידים או פחות, תתקשר עם רשות מקומית סמוכה לשם הסעה משותפת; אם אין רשות סמוכה כאמור, תהיה הרשות רשאית להסיע את התלמיד ברכב שאינו מיועד להסעת ילדים חריגים, לרבות כמזנוניות, ובאוטובוסים המסיעים תלמידים רגילים, ובלבד שנתמלאו התנאים הבאים:

(1) צורת הישיבה לא תפגע בכריאותו של התלמיד.

(2) התלמיד ייאסף סמוך לביתו ויוחזר לאותו מקום, בלי שייאלץ להמתין בתחנת בניינים.

3. סוגי הסעות

רשות מקומית תפעיל שלושה סוגי הסעה:

(א) הסעה לילדים נכים בכלי רכב שיתקיימו בו התנאים הבאים:

(1) הגובה שבין הרצפה לתקרה של חלל התא המיועד לנוסעים יהיה לא פחות מ-147 ס"מ. יהיו שני פתחים נוספים: דלת אחורית ודלת בדופן הימני של המרכב. פתח אחד יותקן כפתח עיקרי ולידו מתקן הרמה, והשני כפתח מילוט, שם יותקנו מדרגות המקילות את הכניסה והיציאה. ברצפה יותקנו אביזרי עיגון לכיסאות גלגלים שיהיו שקועים ברצפה. פרט למושב הנהג והמושב שלידו יהיו יתר המושבים פריקים ויאפשרו הוצאתם כדי להכניס עגלות נכים, או שיאפשרו הסעה בעגלות נכים ובישיבה במושבים לכל המושבים. לעגלות הנכים יהיה ריתום אל רצפת הרכב. הילדים ייסעו כשפניהם לכיוון הנסיעה. על הרכב יתלה

דברי הסבר

משרד התחבורה אימץ את המסקנות וההמלצות, ואף הפיץ הנחיות לגורמים האחראים להסעות. למרבה הצער, פרט לרשויות מקומיות בודדות, לא חלו שינויים באמצעי הבטיחות. גם בירושלים, שבה השקיעה העירייה משאבים רבים בשיפור הבטיחות, עדיין אין המצב משביע רצון.

הגורם העיקרי להימנעות משרד התחבורה מקביעת המלצות כתקנות הוא העלות הגבוהה שתידרש לצורך ההתקנים עליהם המליץ הדות.

מוצע בואת לחלק את הילדים המוסעים לשלוש קבוצות:

1. ילדים נכים — אלה הנוקטים לרכב מיוחד ומשוכלל ומוגנים פחות מ-10% מכלל הילדים המוסעים.

2. ילדים פגועים — הזקוקים להתקנים מספר ולליווי והשגחה על-ידי מבוגר נוסף על הנהג.

3. ילדים חריגים — הזקוקים לחגורות בטיחות, ואשר לגבי חובת הליווי שלהם ייתכן שיקול דעת למנהל בית-הספר. מאחר שמרבית התלמידים נמנים עם הקבוצה השלישית, נראה שההוצאה להתקנים הנדרשים לא תהיה גבוהה מדי. כיצוע הדרגתי יקל גם הוא את ספיגת ההוצאה.

חלוקה זו תוזיל בהרכה את עלות החוק המוצע.

בשנת 1986 הגיש אינג'נר א' מויססקו ממכון התקנים דוח והמלצות להסעה בטיחותית של ילדים נכים, ברכב ייעודי המתאים ל-15 נוסעים. הדוח הוזמן על-ידי משרד התחבורה בעקבות דיון בוועדת הכנסת בראשות חבר הכנסת אוריאל לין. הדיון זומן בעקבות חלונות קשות של הורים על הסעת ילדיהם החריגים בתנאים המסכנים את בריאותם ואף את חייהם.

אינג'נר מויססקו הגדיר ילדים נכים בהגדרה רחבה: "כל ילד בישראל בעל ליקוי גופני, שכלי או נפשי, התלוי בעזרת הזולת לפעולות יום-יום בצורה החורגת מהתלות של בני גילו. נחשב לילד נכה". אולם בהמלצותיו התייחס בעיקר לצורכיהם של הילדים הפגועים ביותר, היינו, אלו הנוקטים לעגלות נכים.

יש עניין מיוחד בסקר שנערך באנגליה בשנת 1981, הנוכר בדוח של אינג'נר מויססקו. בסקר זה, כעניין היפגעות נוסעים שנסעו ברכב ציבורי (שהסיע מעל 17 נוסעים) "מתוך 538 הנפגעים שפגיעתם נחקרה, מספר רב יחסית, 186, נפגעו באופן המוגדר כרציני בלי שהתרחש כלל מפגש פיסי בין הרכב שנסעו בו לבין רכב או עצמים אחרים בשטח". "הגורם החשוב ביותר לפגיעות רבות וחמורות הוא עצירות חירום ותמרונים חפזים. פגיעות אלה חמורות שבעתים באוכלוסיית הילדים הנכים המוסעים." (ראה סעיף 1.3).

ד. מסקנות ועדת הכלכלה בנושא: פינוי דיירים מוגנים של חברות "עמידר" ו"עמיגור"

ודרישתה לפינוי הדירה ו/או לתשלום שכר דירה מלא, לפי המקובל בשוק".

בחודש פברואר 1991 נשלח לדיירים מכתב אישי של יושב-ראש מועצת המנהלים של חברת "עמידר" ללא שינוי בדרישות, אך לוועדה נמסר, כי היה אישי ומתחשב יותר ולא כלל את האולטימטום שהופיע במכתב הקודם. כן נשלחו מכתבי פינויים לדיירי "עמידר" אחרים ברחבי המדינה.

חברת "עמידר" העלתה את שכר הדירה החודשי לדיירי שד"ח — שכר דירה חופשי — בכ-100% במשך שנה, ואת שכר הדירה הסוציאלי — ב-5.1%.

גם חברת "עמיגור", שבחלקה הגדול שייכת לסוכנות היהודית, פועלת בקרב הדיירים, כמו חברת "עמידר", על-פי מדיניות משרד השיכון כדי לפנותם, ואף שלחה מכתבים לדייריה, שבהם נדרשו לשלם שכר דירה גבוה בכ-400% ממה ששילמו במשך כל השנים. כל זאת לאחר שמשרד הבינוי והשיכון הודיע, כי שם קץ לאי-הבנה שקרתה.

בעקבות הדיון שהתקיים בוועדת הכלכלה ב-11 במרס 1991 ודרישתה של הוועדה, כונסו על-ידי הנהלת "עמידר" ראשי הרשויות המקומיות שבהן יחידות דיור של "עמידר", וסוכם כי "עמידר" לא תפעל ללא תיאום עם ראשי הרשויות.

בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

1. הוועדה מברכת על המאמצים הנעשים לקליטת העולים ולמציאת פתרונות דיור עבורם, ומציינת את הפעולות הברורות של חברת "עמידר" לתוספת משמעותית של פתרונות דיור במשק, בעיקר נוכח הפיגור שהיה בבנייה.

2. הוועדה קובעת, כי דיירי "עמידר", "עמיגור" והחברות המשכונות משתייכים לאוכלוסייה חלשה מהבחינות

ביום ו' באב התשנ"א, 18 ביולי 1991, העבירה הכנסת לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר-היום מס' 5556 של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא בנושא: פינוי דיירים מוגנים של חברות "עמידר" ו"עמיגור".

ועדת הכלכלה קיימה דיון בנושא ביוזמת יושבת-ראש הוועדה, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלנין, בכ"ה באדר התשנ"א, 11 במרס 1991, ומשהועברה ההצעה לסדר-היום, היא קיימה דיון ב"ח באב התשנ"א, 29 ביולי 1991, בהשתתפות יושב-ראש מועצת המנהלים ומנכ"ל "עמידר", נציגי חברת "עמיגור", נציגי משרדי האוצר, הבינוי והשיכון, הפנים, המשפטים, וכן מרכז השלטון המקומי, יושב-ראש פורום ערי הפיתוח וחמישה ראשי רשויות, נציגי החברות המשכונות — "חלמיש", "עזרה וביצרון", "חלד", ונציגי הרשות להגנת הצרכן.

על "עמידר", החברה הממשלתית לשיכון עולים, הוטל להגיש לממשלה תוכנית הכוללת את מירב פתרונות הדיור הזמניים במדינת ישראל, עד שמערכת הבנייה תספק דיור קבע לזוגות הצעירים ולעולים החדשים.

בחודש ינואר 1991 פנתה חברת "עמידר" במכתב חריף לכ-6,000 דיירים ודרשה מהם לעבור בתוך 30 יום מדיירותיהם לדיירות קטנות יותר, או להמשיך להתגורר בדיירותיהם הנוכחיות בתנאי שיביעו הסכמתם להשכיר חלק מהן לזכאים מחוסרי דירה ("עמידר" לא ביקשה כל חלק בשכר הדירה שיתקבל עבור השכרת-המשנה), או לרכוש את הדיירות.

המכתבים הסתיימו בסעיף האומר, בין היתר, "בהתאם להחלטת הממשלה, הננו להודיעך כי אם לא נקבל את תשובתך החיובית לאחת ההצעות הנ"ל תוך 21 יום ממכתבנו זה, מודיעה בואת 'עמידר' כבר עתה על ביטול חוזה השכירות

להמשיך במאמצים למציאת פתרונות דיור לעולים, תוך המשך הטיפול והסיוע לדיירים הוותיקים והזכאים.

5. הוועדה מזהירה מפעילות שתגרום לתסיסה חברתית ולמחאה של תושבים ותיקים כנגד העולים החדשים ותעזיר את האווירה הטובה שנוצרה ואת הנכונות לקליטת העולים.

6. הוועדה מברכת את ראשי הרשויות המקומיות, ובמיוחד את ראשי עיירות הפיתוח, על המאמצים לקליטה מוצלחת של העולים החדשים, ודורשת מהממשלה להעמיד לרשותם את הכלים הדרושים.

7. הוועדה דורשת מחברות "עמידר", "עמיגור" והחברות המשכונות כי כל שינוי במדיניות וכל קביעה שבאה להקל או להקשות על התושבים ייעשו תוך תיאום מלא ובשיתוף פעולה ובהסכמה עם הרשויות המקומיות, ותוך בדיקה פרטנית של יכולתם ורצונם של הדיירים.

8. הוועדה ממליצה על בניית הוסטלים שיהיו דיור חלופי לבוחרים או לזוגות קשישים, ויאפשרו פינוי ואכלוס משפחות ברוכות ילדים בדירות הגדולות של "עמידר".

הכלכלית והחברתית, ובהן משפחות מעוטות יכולת וקשישים, ועל הממשלה, באמצעות החברות, להמשיך ולסייע לדיירים הוותיקים ולזוגות הצעירים הזכאים בפתרונות דיור ובכסוד שכר הדירה שלהם.

3. הוועדה בדעה כי ביצוע החלטת קבינט העלייה, בין היתר, בהליך של שליחת המכתבים האולטימטיביים שנקטה חברת "עמידר", הוכיח נוקשות, חוסר התחשבות וטיפול בלתי-הולם. הוועדה אינה פוסלת את הזכות של החברות המשכונות לפנות לדיירים ולהציע להם לרכוש את הדירות בתנאים נוחים, להשכיר אותן בשכירות משנה, או שיוצע לדיירים מעבר לדירה קטנה יותר כדי לאכלס בדירה הגדולה המתפנית משפחות ברוכות ילדים, אך דורשת שלא ייעשה פינוי בכפייה אלא בדרך של שכנוע והבנה ותוך הבטחת דיור חלופי.

4. הוועדה קובעת כי "עמידר", כחברה ציבורית, אומנם פעלה בהתאם למדיניות הממשלה, אך היה עליה לעשות כל מאמץ ולגלות רגישות מרבית בפניותיה אל דייריה הוותיקים. הוועדה דורשת כי משרד הבינוי והשיכון ינחה את חברות "עמידר", "עמיגור" והחברות המשכונות

ה. מסקנות ועדת הכלכלה בנושא: הטיפול של משרד האוצר ומשרד התעשייה והמסחר

בעולים תעשיינים

ממסים למכונות ולמשאיות. נציגי המכס מסרו, כי לעולה בעל רשיון נהיגה יתאפשר לקבל מכונת בפטור מהמסים (אף שכלי הרכב הגיעו על-שם בעל המפעל).

בתחילת חודש פברואר ביקרו נציגי משרד התעשייה והמסחר במפעל שהוקם, במטרה לבדוק את הדרכים לסייע ואת האפשרות למתן מעמד של "מפעל מאושר", אם המפעל יידרש לצידוד חדש המשלים את קו הייצור. במחצית יולי נתקבלה במרכז ההשקעות בקשתם לאישור תוכנית השקעה, והם הופנו לבנק לפיתוח התעשייה בע"מ לעריכת סקר ולקבלת חוות-דעת. במחצית ספטמבר 1991 אושר וטרם הועבר סיוע כולל בסך 2.5 מיליוני ש"ח, מתוך 4.5 מיליוני דולר שנתבקשו.

בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

1. הוועדה מברכת על הקמת מפעל "לינה קרולינה בע"מ" בתפן, מפעל שהוקם על-ידי יזם עולה חדש מברית-המועצות, המעסיק מאז חודש פברואר 1991 70 עובדים בשלוש משמרות, ומקווה להמשיך פיתוחו ושגשוגו של המפעל.

2. הוועדה מציינת בחיוב את ההיערכות והטיפול של המכס בצידוד שהגיע מברית-המועצות להקמת המפעל ובצידוד האישי של העולים שהגיעו עם יזם המפעל, עד לגמר ההרצה.

3. הוועדה מציינת בהערכה את הטיפול שנעשה במרכז ההשקעות לאישור המפעל כ"מפעל מאושר", ודורשת ממרכז ההשקעות לזרז את המשך הטיפול במפעל.

4. הוועדה בדעה כי מתפקידם של משרדי הממשלה, ובעיקר משרד העלייה והקליטה, לאתר את העולים הרוצים להקים מפעלי תעשייה, עסקים קטנים והשקעות בישראל כדי שניתן יהיה להדריך, לכוון ולהעביר את המידע הנכון לעולים אלה.

הכנסת החליטה, ביום י"ג באב התשנ"א, 25 ביולי 1991, להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעות לסדר-היום בנושא: הטיפול של משרד האוצר ומשרד התעשייה והמסחר בעולים תעשיינים — של חברי הכנסת רן כהן (מס' 5645) ומיכה גולדמן (מס' 5646).

הוועדה קיימה בנושא שני דיונים, הראשון ב"כ באב התשנ"א, 23 ביולי 1991, ביוזמת יושבת-ראש הוועדה, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, והשני ב"ג בחשוון התשנ"ב, 21 באוקטובר 1991, לאחר שהועברו ההצעות לסדר-היום. בדיונים השתתפו נציגי משרדי התעשייה והמסחר ומרכז ההשקעות, האוצר ומנהל המכס, העלייה והקליטה, הכלכלה והתכנון, התאחדות התעשיינים, היזם והנהלת חברת "לינה קרולינה בע"מ".

משרד התעשייה והמסחר פועל לעידוד יזמים להשקעה בישראל, לקידום השקעות וליצירת מקומות תעסוקה. מתחילת השנה ועד היום הוגשו למרכז ההשקעות כ-700 בקשות, וכ-500 מתוכן הוכרו. מקרב העולים החדשים הוגשו והוכרו שתי בקשות.

בחודש יולי 1991 שודרה בטלוויזיה כתבה על עולה חדש אשר הביא אתו מכונות וציוד רב, רצה להקים מפעל טקסטיל בישראל ונתקל בקשיים מרובים. בכתבה לא רואיינו נציגי משרדי התעשייה והמסחר, העלייה והקליטה והמכס.

העולה החדש, שהוא היזם והבעלים של מפעל הטקסטיל "לינה קרולינה בע"מ", שלח לישראל 67 מכולות ובהן מכונות מייצור עצמי וחומרי גלם להקמת המפעל, וכן שש משאיות, 30 מכונות "לאדה", ציוד אישי ומצרכים ביתיים של 200 משפחות עולים שהביא אתו. הוא עלה לישראל מברית-המועצות באוקטובר 1990.

הציוד התעשייתי והאישי, שהיה מעורב ובלתי מסווג לפי שמות העולים, טופל במכס, ועיקר הקושי היה במתן פטורים

באמצעות ציוד. הוועדה ממליצה לשרי האוצר והתעשייה והמסחר ליצור כלים חריגים ולמנות גורם שיטפל בצורה חורגת בהון או בטובין של עולים מארצות אלה.

6. הוועדה ממליצה לשר התעשייה והמסחר, כי בתיאום עם התאחדות התעשיינים ימונה לעולים הפונים למרכז ההשקעות חונך שילווה אותם עד למתן האישור של "מפעל מאושר" וסיום כל ההליכים.

הוועדה ממליצה כי משרד העלייה והקליטה ייערך לאיתורם של עולים אלה באמצעות העובדים האזוריים והמקומיים שלו, ויוכל להפנותם בהתאם הן למרכז ההשקעות והן לחממות התעשייתיות שבפרויקט המשותף למשרד התעשייה והמסחר, לסוכנות, ל"גוינט" ולרשויות המקומיות והאזוריות.

5. בעלי הון מקרב העולים מכרית-המועצות ומארצות נוספות נאלצים להעביר את הונם לישראל בעיקר

1. הודעת שר המשטרה בעקבות מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא:

תקיפה נגד פייצל אל-חסייני*

לכבוד

מר דב שילנסקי

יושב-ראש הכנסת

הכנסת

ירושלים

שלום רב,

שבנדון הועברו לידיעת הפיקוד הבכיר של משטרת ישראל, וניתנו הנחיות בהתאם לאמור במסקנות.

בברכה,

רוני מילוא

שר המשטרה

הנדון: מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה מיום 22.7.91
בנושא: תקיפה נגד פייצל אל-חסייני

סימוכין: מכתבך מיום 23.7.91

הדברים האמורים בסעיפים 2 ו-3 למסקנות הנועדה

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י"א באב התשנ"א — 22 ביולי 1991.

ההודעה נמסרה לעיונו של יושב-ראש הוועדה. לא היו הערות.